

Försvarshögskolan

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Mj Gabriel Douhan		HOP 1
Handledare		Antal ord: 13846
Dr Marcus Mohlin	Beteckning	Kurskod
	Självständigt arbete magisteruppsats, krigsvetenskap	2UK022
VAD UTGÖR DE SVENSKA SPECIALFÖRBANDEN? En kritisk diskursanalys avseende konstruktionen av de svenska specialförbanden och den mystifiering som uppstår.		
<u>Sammanfattning:</u> Svensk doktrin tillskriver de svenska specialförbanden (SF) en strategisk roll inom Försvarsmakten. SF omgärdas av en hög sekretess vilket föranleder att den kännedom och kunskap som återfinns hos den yttre betraktaren bygger på det som Försvarsmakten kommunicerar. Informationen är knapphändig varpå sekretessen leder det till en mystifiering av SF. Forskningen kring SF är generellt stormaktscentrerad och präglas av en positivistisk tradition. Forskningsläget avseende SF är tämligen begränsat och hämmas sannolikt till del av sekretessen. Genom att studera vad Försvarsmakten kommunicerar kring SF och <i>hur detta påverkar uppfattningen om vad de kan vara hos den yttre betraktaren</i> avser författaren tolka vad SF:s roll i Försvarsmakten är. Syftet är att skapa en förståelse om den bild som Försvarsmakten förmedlar och vidare hur den kan tolkas av betraktaren. Vidare syftar uppsatsen till att öka insikten och förståelsen av den effekt SF har för Försvarsmakten likväl som dess roll i myndigheten. Genom en kritisk diskursanalys visar författaren på förbindelsen mellan de diskursiva och de bredare sociala praktikerna, av vilka mystifieringen utgör en del, som inryms i Försvarsmakten. Detta genom att analysera en textuell kedja, utgående från institutionens beslut via doktrin till myndighetens kommunikation. Resultatet åskådliggör diskurser avseende vad och hur SF gör samt vad SF är. Vidare påvisas via diskurser hur de diskursiva- och sociala praktikerna kan tolkas leda till motsatsförhållanden och interna maktstrukturer inom Försvarsmakten.		
<u>Nyckelord:</u> Kritisk diskursanalys, diskursteori, specialförband, Försvarsmakten, postmodernism		

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
Problemformulering	1
Syfte	3
Forskningsöversikt	3
Tidigare forskning, de viktigaste slutsatserna	8
Forskningslucka	8
Vetenskapligt bidrag	9
Critical Military Studies	9
METOD	10
Kritisk diskursanalys	10
Norman Faircloughs tredimensionella modell	12
Diskursordning	14
Reflexivitet	14
Disposition	15
Modalitet, nyckelord och lexikala oppositioner.	16
Material, avgränsningar och källkritik	17
ANALYS	20
ÖB beslut avseende Försvarmaktens Specialförband	20
Delsammanfattning	25
Doktrin för Gemensamma Operationer 2020	27
Delsammanfattning	30
Försvarmaktens kommunikation	31
Sammanfattning	35
DISKUSSION OCH SLUTSATSER	37
Diskursiva nät	37
Sociala relationer och strukturer	37
Svar på forskningsfrågan	40
Författarens reflektioner	41
Kritiska anmärkningar och intersubjektivitet	42
VIDARE FORSKNING	43
LITTERATURFÖRTECKNING	44
Webbaserad information	45
Figurförteckning	45

INLEDNING

Det säkerhetspolitiska läget har sedan millennieskiftet gradvis försämrats. Detta har föranlett ett sällan skådat försök till återtagande av svensk försvarsförmåga både civilt som militärt. Vilken effekt detta kommer ha på svensk totalförsvarsförmåga återstår dock att se.

En övergång har skett till nationellt försvar till förmån för det fokus på internationella insatser som rått under vad som ofta benämns den strategiska timeouten. De svenska specialförbanden (SF) har sedan dess tillkomst haft ett stort fokus på internationella insatser. I och med övergången till nationellt försvar kommer därav även deras organisation, metoder och uppgifter till del att behöva ses över.

Att forska och skriva om SF innebär speciella förutsättningar då de är omgärdade av en mycket hög sekretess. Den höga sekretessen och bristen på forskning gör att kunskapen om dem är relativt låg, vilket i sig ökar utrymmet för tolkningar av olika slag.

Dess hemliga natur, dess strategiska värde och att det förekommer rapportering om förbandet, likväl som populärvetenskapliga inslag i stil med tv-serien Elitförbandets hemligheter, gör det intressant att studera vad det faktiskt är som kommuniceras från Försvarmakten (FM). Förbandets blotta existens är inte hemlig men det mesta avseende förbandet, dess personal och verksamhet faller under försvarssekretess. Vilka budskap är det som kommuniceras, underliggande eller för den delen omedvetet?

Problemformulering

Den sekretess som omgärdar SF leder till brist på information och således att den offentliga kunskapen om dem är låg. Personalens identitet är hemlig i enlighet med *ÖB beslut avseende Försvarmaktens Specialförband, FM2013-690:1 Bilaga 1*¹. Likaså faller organisationen i sig och dess verksamhet, planering som genomförande, under försvarssekretess.² Den offentliga och myndighetsinterna kännedomen baseras således på den bild FM själva väljer att visa upp i offentliga dokument, medier eller egna kanaler genom sin kommunikation.

Den höga sekretessen kombinerat med en allmän okunskap tenderar att leda till en form av mystifiering av SF, både internt inom myndigheten men också externt hos den breda allmänheten.

¹ Försvarmakten, 2013.

² Ibid.

Denna mystifiering formar även uppfattningen hos den yttre betraktaren om vad SF är, gör och består av. I FM:s doktriner tillskrivs de ingen framträdande roll vilket kan bero på att FM i en nationell kontext av tradition inte nyttjat förbundet i en skarp kontext utifrån allmän kännedom. Mystifieringen skapar således en paradox där vi å ena sidan har ett förband som ska utgöra del av spjutspetsen i svensk försvarsförmåga men vars roll i organisationens huvudsakliga existensberättigande inte framgår tydligt.

FM kommunicerar om SF i form av bild och text. I och med att information och kunskap om förbundet inte är tillgängligt för allmänheten, bortsett från den information som FM väljer att dela, är det av intresse att undersöka hur denna kommunikation ser ut likväl som att i rollen som utomstående betraktare tolka dess innebörd.

Sanningen ligger i betraktarens ögon. Genom att närma sig problemet med ett kritiskt förhållningssätt kan författaren tolka de underliggande och omedvetna aspekterna i kommunikationen och på så vis synliggöra och tolka maktstrukturer som ligger dolda under ytan.

Det råder en stor forskningslucka då identifierad forskning avseende SF dels främst utgörs av en positivistisk ansats, och dels är teorigenererande eller fallstudieorienterade. Forskningen på ämnet svenska SF hämmas sannolikt till del av den sekretess som råder och således också den mystifiering som uppsatsen söker förstå innebörden av.

Problemet som denna uppsats söker omfamna är således vad svenska FM kommunicerar kring de egna SF och hur detta påverkar uppfattningen om vad de kan vara hos den yttre betraktaren. Resultatet föder i sin tur underlag för att vidare tolka vad man skulle kunna uppfatta vara SF:s roll i FM. Detta genom att som kritiskt lagd betraktare besvara nedan forskningsfråga.

Hur skulle man kunna betrakta svenska SF, vad de är och den roll de tillskrivs av FM?

Problemet angrips genom att visa på förbindelsen mellan diskursiva praktiker inom en specifik institution, FM, och de bredare sociala tendenser och strukturer som utgör sociala praktiker. Mystifieringen och dess effekter på uppfattningen om vad SF är utgör del av denna sociala praktik vilken också utgör ramen för den kritiska diskursanalysen av de empiriska texterna.

Syfte

Studien placerar sig i det krigsvetenskapliga fältet och syftet är att skapa en djupare förståelse om den bild som förmedlas av SF utifrån myndighetens kommunikation och således också hur bilden av SF kan tolkas inom den aktuella diskursen.

I uppsatsen kommer författaren att studera den textuella och visuella diskursens konstruktion kring svenska SF utifrån utvalda och tydligt motiverade källor. Uppsatsens primära fokus ligger i att identifiera och tolka den tidigare beskrivna mystifieringen av studieobjektet genom att visa på förbindelsen mellan olika diskursiva praktiker och de bakomliggande sociala tendenser och strukturerna som utgörs av mystifieringen.

Vidare syftar uppsatsen till att öka insikten och förståelsen av den effekt SF har för FM likväl som dess roll inom myndigheten.

Forskningsöversikt

Utifrån uppsatsens problemställning så är det bilden av svenska SF som utgör studiens fokusområde. Författaren bedömer dock att det inte går att studera de svenska SF:s roll i FM på ett adekvat sätt utan att också nämna och beskriva specialoperationer (SO) som begrepp och definition vilket kommer att belysas vidare.

SF som förmåga och förband är ett vanligt inslag i krigsmakter världen över. Dess storlek, kapacitet, uppgifter och förmågor kan variera något men militära förband under benämningen SF är vida spritt. Inom forskningen görs en distinktion mellan SO och SF och hur dessa två begrepp definieras varierar kraftigt inom fältet.

Svenska FM definierar i sin publikation *Doktrin för gemensamma operationer 2020 (DGO20)* SO och SF. Sammanfattningsvis kan sägas att svensk doktrin stipulerar att SF är skapade och bemannade för att genomföra SO. Författaren tolkar å andra sidan inte SO per definition som något som exklusivt kan utföras av SF. Med detta menar författaren att det inte går att förstå de svenska SF:s roll utan att också belysa och nyttja kontexten SO i vilken de enligt doktrin huvudsakligen ska verka.³

Inom forskningsfältet SF avhandlas SO som relativt moderna fenomen vilka av nödvändighet skapats under andra världskriget och vidare utvecklades under 1900-talet. Eriksson, Wolke och Åselius beskriver vidare att teoribildningen avseende SO är stormaktscentrerad, alltså nationer

³ Försvarsmakten, 2020. 123-124

som själva kan välja när och var en operation ska genomföras. Detta gör teoribildningen helt inriktad mot offensiva operationer i motsats till defensiva, eller för den delen försvaret mot SO.⁴

Att forskningsfältet varit stormaktscentrerat har enligt Åselius et al. lett till att forskningen på området främst avser en anglosaxisk kontext medan litteraturen och forskningen avseende svenska SF är tämligen begränsad.⁵

Två framstående forskare inom teoribildningen av SF är *William H. McRaven* och *James Kiras*. *McRaven* nyttjar i sin bok "*Spec Ops*" fallstudier för att generera sin teori om relativ överlägsenhet. Kärnan i teorin avhandlar hur en numerärt underlägsen styrka ska kunna nå framgång mot en numerärt överlägsen motståndare genom att skapa en typ av momentum vilket han benämner relativ överlägsenhet. *McRaven* identifierar genom fallstudier sex principer som krävs för att uppnå relativ överlägsenhet, enkelhet, repetition, säkerhet, överraskning, tempo och syfte. För att kunna uppnå och bibehålla den relativa överlägsenheten så krävs det att utövarna innehar vad *Clausewitz* benämner moraliska faktorer, Mod, intellekt, djärvhet och ihärdighet.⁶

Då *McRaven* fokuserar på kriterier kring hur enskilda SO ska lyckas intar *James Kiras* ett mer övergripande perspektiv. *Kiras* menar att SO ska leda till strategiska vinster. Detta genom att över tid utgöra ett komplement till de konventionella operationerna som planeras och genomförs. Genomförandet av SO möjliggör och underlättar för de övriga konventionella operationerna att lyckas. Genom att lyckas med och synliggöra SO över tid leder den ackumulerade effekten till exempelvis höjd moral hos förbanden vilket renderar i en högre effekt i gemensamma operationer och därav ytterligare vinster på det strategiska planet.⁷

De svenska SF skapades och växte fram under mitten av 1990-talet. Särskilda skyddsgruppen (SSG) tillkom 1994 följt av Särskilda inhämtningsgruppen (SIG) 2007. De båda grupperna slogs sedermera 2011 samman till det som idag benämns Särskilda operationsgruppen (SOG).⁸ SOG är det som idag främst förknippas med de svenska SF.

Det som författaren uppfattat som kärnan avseende forskningen på de svenska SF utgörs av antologin *Special Operations from a Small State Perspective* sammanställd av *Gunilla Eriksson* och *Ulrika Petterson*. Boken ämnar enligt *Eriksson et al.* till att skapa en vetenskaplig räckvidd

⁴ Åselius et al., 2022. 15, 18

⁵ Ibid. 22

⁶ *McRaven*, 1996. 4-14

⁷ *Kiras*. 2006, s.2-3, 61, 113

⁸ Åselius et al., 2022. 13

genom att presentera en textsamling skapad av akademiska forskare likväl som av erfarna yrkesutövare från specialförbandssystemet.⁹ Nedan följer en redogörelse av vad författaren uppfattar som textsamlingens mest relevanta argument och slutsatser avseende SF och dess roll.

Eriksson et al. menar att vikten och nyttjandet av SF inom västvärldens samtliga försvarsmakter vuxit avsevärt under de senaste decennierna. De beskriver dock den befintliga forskningsöversikten avseende nyttjande av SF och SO som mycket stormaktstung med fokus på främst USA. Detta gör att forskningsfältet avseende hur man utvecklar, nyttjar och bibehåller förmågan till SF och SO i ett småstatsperspektiv, likt Sverige, blivit lidande och således skapat en forskningslucka.¹⁰

Eriksson et al. presenterar tre övergripande teman för SF:s roll i en småstatskontext vilka är centrala i bokens texter. För det första, argumenterar författarna för att en försvarsmakts SF påverkas mycket olika av yttre omständigheter i en småstat kontra en stormakt. Det råder diametralt olika politiska ambitioner avseende exempelvis internationell maktutövning och utövandet av diplomati, vilket påverkar hur man avser nyttja SF och således också deras roll. För småstatens räkning argumenterar författarna för hur deltagande i internationella koalitioner, inom vad som benämns som SF-domänen, kan leda till utökade och outtalade säkerhetsgarantier och således också positiva strategiska effekter.¹¹

För det andra har de ökade spänningarna i norra Europa tvingat fram ett återtagande av ett totalförsvarskoncept på den säkerhetspolitiska agendan. Återtagandet föranleder i sin tur en reformation av de existerande säkerhetspolitiska och militära strategierna. Det påverkar vidare hur man avser nyttja strategiska verktyg likt SF inom ramen för totalförsvar och nationellt försvar till skillnad från genomförandet av internationella insatser i Irak och Afghanistan. Eriksson et al. menar att SF och dess förmågor är ett viktigt verktyg för att angripa de nya säkerhetshoten likväl som att bygga grundplattan i ett motståndskraftigt samhälle. De poängterar att det inom SF är en sanning att människor är viktigare än materielen.¹²

För det tredje menar Eriksson et al. att Sverige behöver utveckla en indirekt metod för att långsiktigt kunna hantera de alltmer komplexa säkerhetshoten. De menar att "icke-militära" åtgärder för att nå politiska och strategiska målsättningar får en ökad betydelse i kontrast mot militär vapenmakt. Genom att öka nyttjandet av, likväl som förmågebredden hos, SF kan en

⁹ Eriksson et al., 2017.

¹⁰ Ibid., 1

¹¹ Ibid., 2-4

¹² Ibid., 4-5

småstat kraftsamla sina begränsade resurser och på så vis bättre angripa de nya mer komplexa säkerhetshoten. För att möta de nya säkerhetshoten förändras rollen och betydelsen hos SF. Årtionden av neddragningar hos de konventionella förbanden har tvingat armé-, marin och flygstridskrafterna att endast fokusera på upprätthållandet av sina kärnfunktioner avseende nationellt försvar. Med bakgrund av detta menar Eriksson et al. att småstater likt Sverige sannolikt kommer att lägga över ansvaret avseende hanteringen av de komplexa säkerhetshoten på SF, vilket utöver nya uppgifter också kommer öka nyttjandet av förbandet.¹³

Vidare beskriver Eriksson et al. SF:s roll och förmågespann i den internationella diskursen som mycket omfattande, med uppgifter som sträcker sig bortom de mer typiska SF-uppgifterna, Direct Action (DA), Special Reconnaissance (SR) och Military assistance (MA). För en småstat med begränsade resurser likt Sverige är det avgörande att avgränsa och prioritera i paletten av möjliga uppgifter för SF i syfte att renodla dess roll.¹⁴

Eriksson et al. lyfter fram svenska FM:s integrering av SF i sin organisationsstruktur i särskild positiv bemärkelse. SF är integrerade i FM:s organisation på ett sätt som effektiviserar lednings- och lydheidsförhållanden och möjliggör snabbt beslutsfattande vilket kortar ledtiderna från beslut till verkan. Chefen för SF är dessutom chef både för förbandets förmågeskapande och genomförandet av operationer vilket gör dessa mer synkroniserade och målorienterade. För att även fortsättningsvis vara relevanta inom FM behöver SF förbli okonventionella. Som en småstat med begränsade resurser behöver man till skillnad från stormakter göra avkall på vissa förmågor. Eriksson et al. ser att rollen för svenska SF hamnar i vacuumet mellan vad de konventionella förbanden inte kan göra, vad den politiska viljan kräver och som vad som faktiskt är praktiskt möjligt. För att fortsatt kunna utgöra spjutspetsen, samtidigt som uppgiftsspannet ökar, står SF alltså inför utmaningen att fortsätta vara tillräckligt små för att var unika men stora nog för att besitta de förmågor som behövs nu och framgent.¹⁵

Stephen Warren hävdar i sin artikel, *US Special Forces: an other within the self*, att han genomför den första kritiska diskursanalysen gentemot de amerikanska specialförbanden (US SF) och dess roll inom amerikansk utrikes- och säkerhetsdiskurs. Detta görs mot bakgrund av flerårig tillväxt inom US SF.¹⁶ Warren argumenterar för att amerikanska säkerhetsrelaterade narrativ har varit flexibla och lyckats inhysa US SF och dess aktiviteter i den breda diskursen

¹³ Eriksson et al., 2017. 5-7

¹⁴ Ibid., 7

¹⁵ Ibid., 181-183

¹⁶ Warren, 2019. 55

genom att konstruera dem som en särskild elitstyrka. Detta har i sin tur lett till konstruktionen av diskurserna mystik och elitstyrka. Mystikdiskursen konstrueras genom modiga krigare, vilka genom sitt mod skyddar den amerikanska friheten. Detta uttrycks främst genom populärkulturen. Diskursen elitstyrka förstärker istället traditionella diskurser kring US SF som nödvändiga för att göra vad som än krävs med alla tillgängliga och okonventionella medel. Med en kritisk diskursanalys framhäver Warren en identitet inom US SF där man väljer att vara annorlunda, i synnerhet gentemot sin konventionella motpart.¹⁷ Warrens slutsatser gör gällande att US SF för allmänheten porträtteras som en mystisk, osynlig och hemlig del av den amerikanska militären. I populärkulturen porträtteras US SF som de modigaste och skickligaste elitstyrkorna som genom att verka dolt upprätthåller den amerikanska friheten. Detta både genom diskursen elitstyrka, uttryckt exempelvis via presidentämbetet, och mystik, uttryckt främst via populärkulturen.¹⁸

Sammanfattningsvis beskriver Warren US SF som särskilda, annorlunda och okonventionella. Beskrivningen speglas till del i vidare forskning.

I sin artikel *When cultures collide: The conventional Military/SOF Chasm* beskriver Bernd Horn hur relationen till US SF förändrats sedan andra världskrigets slut till elfte september 2001. Inom den amerikanska krigsmakten och även hos den politiska ledningen har det länge funnits en schism gentemot US SF. De har setts som det okonventionella mindre attraktiva valet, till förmån för de konventionella förbanden. De interna motsättningarna gentemot de konventionella förbanden har enligt Horn utgått från ett behov hos US SF av att medvetet differentiera sig och sticka ut som annorlunda som del i sin identitet vilket skapat interna barriärer med negativa effekter. Identiteten hos US SF har dock enligt Horn minskat genom ett minskat behov av att vara annorlunda till förmån för att renodlat framstå som de bästa. Detta har minskat motsatsförhållandet gentemot de konventionella och således också barriärerna detta skapade.¹⁹

Wesbrock et al. beskriver vidare hur motsättningarna mellan US SF och de amerikanska konventionella förbanden minskat sedan elfte september 2001. Från att före ha arbetat i mer eller mindre slutna rör har man ökat den operativa effekten genom gemensam planering och genomförande av operationer. Detta genom att aktivt arbeta med integrering, interoperabilitet och en ökad förståelse avseende det inbördes ömsesidiga beroenden som föreligger

¹⁷ Warren, 2019. 42

¹⁸ Ibid., 55-56

¹⁹ Horn, 2004.

sinsemellan. Detta benämns i artikeln som, *SOF CF I-3, (Integration, Interoperability, Interdependence)*. Wesbrock et al. menar att arbetet med *SOF CF I-3* ökat den operativa förmågan att genomföra gemensamma operationer, minskat de tidigare belysta motsättningarna samt ökat effekten likväl som möjligheterna att genomföra gemensamma operationer.²⁰

Tidigare forskning, de viktigaste slutsatserna

Sammanfattningsvis finns det en stor mängd tidigare forskning avseende SF på det internationella planet. Den identifierade forskningen tar i huvudsak en förklarande ansats i positivistisk anda med fokus på teorigenerering, fallstudier och andra jämförelser. Forsknings- och litteraturläget avseende enskilda genomförda SO eller SF på ett internationellt plan är även det tämligen gott, med goda exempel från exempelvis USA och Storbritannien.²¹

Forskningen är i huvudsak stormaktscentrerad vilket får ses som naturligt då stormaktsaktörer ur den anglosaxiska sfären nyttjat förmågan för att nå strategiska mål inom ett mycket brett spektrum av uppgifter sedan andra världskriget. Forskningen avseende svenska SF är mer begränsad.

Som framgår i Eriksson et al. behöver småstater likt Sverige hushålla med resurser och således prioritera vissa förmågor till förmån för andra. Med detta sagt så är den anglosaxiska forskningen intressant ur ett teorigenererande eller fallstudieperspektiv, men inte lika intressant för att definiera SF roll i den svenska kontexten.

Warrens artikel visar på hur en kritisk diskursanalys kan identifiera och tolka diskurser av en nations SF och åskådliggöra dess institutionaliserade innebörd. Warrens artikel visar dels på innebörden men också på behovet av denna typ av kritiska studier, inte minst med anledning av bristen därav. Warrens sammanfattande slutsatser om US SF som särskilda, annorlunda och okonventionella är återkommande inom forskningen och belyses till del som ett amerikanskt problem som förbättrats sedan millennieskiftet.

Forskningslucka

Forskningen avseende svenska SF och deras roll i FM är begränsad. Att söka beskriva svenska SF:s tillskrivna roll och hur de kan uppfattas av sin omgivning utifrån vetenskaplig metod har från vad författaren kunnat identifiera inte tidigare genomförts och kommer således bidra till

²⁰ Wesbrock et al., 2016.

²¹ Åselius et al., 2022. 23

nya perspektiv, ökad förståelse för systemet, dess funktion och inte minst vilka effekter dess nuvarande existens har på sin omgivning.

Vetenskapligt bidrag

Det inomvetenskapliga bidraget av studien utgörs av att den rör sig kring ett tämligen obeforskat ämne men som alltjämt utgör en viktig strategisk resurs i FM. Genom att tillämpa en postmodern ansats avser denna uppsats bredda och berika det aktuella forskningsfältet *Critical Military Studies* (CMS). Studien berikar likaledes forskningen om militär kultur, hur den kommuniceras och kan tolkas. Studien belyser även vissa kanske okända maktstrukturer relaterade till den svenska militära organisationen och professionen.

Studiens utomvetenskapliga relevans riktas i första hand till FM då det är tolkningen av myndighetens egen kommunikation om förbandet och dess konsekvenser som avses. Studien kan även kunna utgöra en grund för ökad förståelse utanför FM.

Critical Military Studies

Likt Warrens artikel ämnar uppsatsen ansluta till forskningsfältet CMS.

I det första numret av tidskriften definierar Basham et al. det kritiska i CMS som en nyfikenhet. En slags skeptisk nyfikenhet gentemot den militära makten, hur den formas, utförs och dess effekter. Nya perspektiv på den sociala meningen som är militär makt konstateras genom att ifrågasätta de befintliga strukturerna som annars tas för givna. Utgångspunkten i CMS är att ingenting ska tas för givet som någon form av naturvetenskapligt fenomen. Alla uppfattningar är föränderliga processer vars konstruktion, existens och kontrastering behöver utforskas. Nyfikenheten inom forskningsfältet uttrycks genom att med ett kritiskt förhållningssätt skapa ett öppet sinne vari vår nyfikenhet och skepticism ges utrymme att belysa fenomen eller luckor där vi annars tar kunskap och strukturer för givet. Genom att ifrågasätta vår bias avseende kunskap och struktur möjliggör vi också för social och politisk förändring.²² Uppsatsen faller väl inom det forskningsfält som utgörs av CMS.

²² Basham et al., 2015. 1-2

METOD

Inledningsvis ska författaren säga att de begrepp som definieras i denna uppsats är i relation till denna undersökning.

Då studien syftar till att genom tolkning åskådliggöra och skapa förståelse, snarare än att söka avslöja en objektiv verklighet avseende studieobjektet, faller det väl in under det postmodernistiska forskningsfältet och ett interpretivistiskt förhållningssätt. Postmodern forskning ämnar inte komma fram till definitiva förklaringar av verkligheten. Resultatet och beskrivningar därav ska snarare ses som versioner av verkligheten där trovärdigheten i berättelsen är det centrala.²³

Inom diskursanalysen ska de diskursanalytiska angreppssätten ses som en teoretisk och metodisk helhet. Detta innebär att teori och metoden är sammanlänkade utifrån de grundläggande filosofiska premisserna vilket i sig också utgör den teoretiska grunden.²⁴

Diskurs är ett begrepp vars innebörd kan inneha en mycket bred betydelse. Idéhistorikern Michel Foucault definierar diskurs som ”*practices that systematically form the objects of which we speak*”²⁵ Foucaults grundläggande syn på diskurs har vidare delats in i olika inriktningar vilka innehar olika bred eller snäv syn på vad som ingår i begreppet diskurs.²⁶

Kritisk diskursanalys

Då denna studie avser behandla empiriskt material med både text och bild bör definitionen inte vara alltför snäv. I den andra generationens diskursanalys finner man inriktningen *Critical Discourse Analysis* (CDA). CDA tillhandahåller teorier och metoder för studiet av relationer mellan diskurser och sociala och kulturella utvecklingar i olika sociala domäner, eller dimensioner om man så vill.²⁷ Att inriktningen tar hänsyn till fler dimensioner än den rent textuella förefaller lämpligt för studiens syfte där multimodala texter avses undersökas.²⁸ Multimodal innebär att både språkliga och visuella element utgör grund för analysen av diskurser.²⁹ Inom CDA ses diskursen inte endast som en redogörelse över vad sker i samhället utan som en meningsskapande process. Makt som begrepp eller bakgrund är ofta en central del

²³ Bryman, 2018. 458

²⁴ Jorgensen & Phillips, 2002. 3-4

²⁵ Boréus & Bergström, 2018. 253

²⁶ Ibid., 253-254

²⁷ Jorgensen & Phillips, 2002. s.60

²⁸ Boréus & Bergström, 2018. 254

²⁹ Ibid., 358-359

när forskaren söker förstå varför vissa diskurser är privilegierade eller tagna för givet till förmån för andra som marginaliseras.³⁰

Generellt kan CDA sägas utgöra ett verktyg utvecklat av och för språkvetare för analys av texter och diskurser. Det föreligger ett lingvistiskt fokus och analysen av texterna har olika inslag eller nivåer såsom metaforer och bildspråk, ord och kategorier, grammatik och argumentation.³¹ Diskurser anses inom CDA konstruera den sociala världen och genom att diskurserna förändras och slår rot i varandra bildas en kedjereaktion vilken bidrar till social och kulturell förändring genom diskurser. Detta fenomen benämns *intertextualitet*³² och uttrycker samband mellan texter i relation till andra relaterade texter.³³ Hur olika diskurser artikuleras inom likväl som mellan olika diskursordningar benämns *interdiskursivitet* och utgör en form av *intertextualitet*.³⁴ Inom CDA ser man att diskurs omfattar visuella bilder likväl som text och tal. Det är allmänt vedertaget att analys av en text som också innehåller visuellt material kräver att hänsyn tas till de särskilda karaktärsdragen hos de visuella semiotiska likväl som samspelet som utgörs mellan språk och bild.³⁵ Det kritiska i CDA utgår från att de texter och diskurser som analyseras också sätts in i ett socialt sammanhang i syfte att påvisa relationer i samhällen och strukturer. Kritiken söker sätta det studerade innehållet i ett eller flera av tre perspektiv:

- Granskning av innehållet i texter och diskurser.
- Att innehållet sätts in i ett socialt sammanhang i syfte att avslöja samhälleliga maktrelationer.
- Att någon typ av aktivitet genomförs för att förändra orättfärdiga sociala förhållanden.³⁶

Denna uppsats strävar inte efter att förändra orättfärdiga förhållanden. Den strävar efter att kontextualisera det granskade innehållet i dess institutionella sammanhang i syfte att tolka innebörden utifrån ett maktperspektiv.

Inom CDA återfinns återigen åtskilliga definitioner av begreppet diskurs. Gemensamt för de flesta är dock att de med diskurs avser *semiotiska praktiker*. *Semiotiska praktiker* är hur någon tenderar att uttrycka sig genom exempelvis tal, skrift, avbildning eller kroppsspråk. Med denna definition kan man då skapa förståelse för en bestämd diskurs som en *semiotisk praktik rörande*

³⁰ Bryman, 2018. 651

³¹ Boréus & Bergström, 2018. 305

³² Jorgensen & Phillips, 2002. 7

³³ Bryman, 2018. 652

³⁴ Jorgensen & Phillips, 2002. 77

³⁵ Ibid., 61

³⁶ Boréus & Bergström, 2018. 308

*något visst tema i ett avgränsat socialt sammanhang.*³⁷ Därav kan en diskurs utgöras av *hur FM beskriver svenska SF och dess roll.*

Kritisk diskursanalys utstår en del kritik som ovetenskaplig och enkelspårig på grund av en upplevd brist på objektivitet och deskriptivitet. Denna kritik gäller således mot den kritiska forskningstraditionen som helhet, där objektivitet vid kritisk granskning av samhällliga maktförhållanden knappast är möjlig. De forskare som genomfört CDA har ansetts för homogena sett till val av undersökningsmaterial och teman vilket kan leda till en cementering av de analyserade diskurserna till förmån för de som utelämnas. Då analyserna ofta avser samhällsproblem menar kritikerna att en enkelspårig och homogen forskning riskerar att förstärka samhällsproblemen.³⁸ Uppsatsens problem utgör enligt författaren i första hand inte ett samhällsproblem utan ett militärt problem. Genom ett objektiva och neutralt språkval anser författaren att eventuella negativa effekter minskar. Vidare kommer begreppen reflexivitet och intersubjektivitet till del ytterligare behandla kritiken under uppsatsen.

Norman Faircloughs tredimensionella modell

Faircloughs teoretiska modell inom CDA utgör enligt Jorgensen & Phillips den mest utvecklade teorin och metoden avseende studiet av kommunikation, kultur och samhälle vilket passar den aktuella studien bra.³⁹

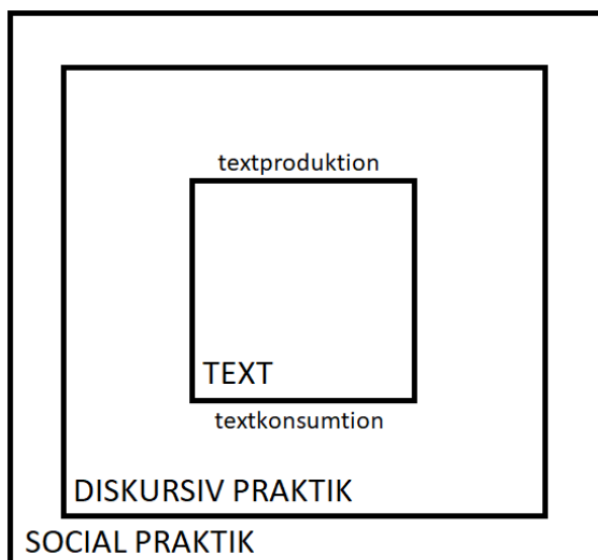

Bild 1. Faircloughs tredimensionella modell för kritisk diskursanalys⁴⁰

³⁷ Boréus & Bergström, 2018. 308-309

³⁸ Ibid., 341

³⁹ Jorgensen & Phillips, 2002. 60

⁴⁰ Ibid., 68

Modellen utgör ett analytiskt ramverk och illustreras av tre rutor i varandra där kärnan utgörs av texten; tal, skrift, visuella inslag eller kombinationen av dessa. Detta inryms i nästa ruta som utgör den diskursiva praktiken, eller semiotiska handlingar, och där produktionen och konsumtionen av texten sker. Slutligen inryms helheten inom den sociala praktiken inom vilken den kommunikativa händelsen inryms.⁴¹

Fairclough menar att samtliga tre rutor behöver inrymmas när man genomför en diskursanalys av en kommunikativ händelse.⁴²

Enligt Fairclough har diskursen huvudsakligen tre typer av påverkan på människan och samhället. En ideationell funktion, diskursen uttrycker föreställningar om hur något är eller borde vara. En relationell funktion, diskursen bidrar till etableringen av bestämda relationer mellan grupper, exempelvis *SF – FM*. Slutligen skapandet av sociala identiteter inom och mellan grupper.⁴³

När diskurser analyseras behöver hänsyn tas till två dimensioner. Den kommunikativa händelsen, exempelvis tidningsartikeln, en film eller intervju, och diskursordningen, sammansättningen av alla diskurstyper som används inom en social institution eller ett fält.⁴⁴

Diskursordningar delas in i tre slag, diskurser, genrer och stilar. Diskurser utgör enligt tidigare de semiotiska praktiker som mest påverkar textens innehåll, *hur* man framställer något i ett sammanhang.⁴⁵ Genren påverkar textstrukturen och utgör den givna konvention inom vilken texten uppehåller sig, produceras och konsumeras. Olika genrer tillskriver texter olika syften och användningar.⁴⁶ Exempelvis utgör ÖB beslut om SF en mer institutionell genre med tvingande instruktioner medan FM:s kommunikation om SF kan vara av mer upplysande eller informativ karaktär. Stilen utgör den interpersonella aspekten av texter, formalia, språkbruk. Diskursordningarna utgör de *sociala praktiker* för produktionen av texter och påverkar dess innehåll, struktur och förmedling.⁴⁷ Dessa sociala praktiker utgör dock mer än bara de semiotiska elementen.⁴⁸

⁴¹ Jorgensen & Phillips, 2002. 68

⁴² Ibid.

⁴³ Jorgensen & Phillips, 2002. 67

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Boréus & Bergström, 2018. 310

⁴⁶ Ibid., 22-23

⁴⁷ Ibid., 2018. 310

⁴⁸ Ibid., 310

De sociala praktikerna knyter med sina diskursordningar och andra element än de rent semiotiska i sin hand an till *strukturer*, vilka kan betraktas som något varaktigt och styrande samhällsförhållande kopplat till makt.⁴⁹ Icke-semiotiska element kan här utgöras av exempelvis ekonomiska praktiker vilka tillsammans med diskursordningen skulle kunna insinuera på maktkamper inom den aktuella institutionen avseende begränsad tilldelning av finansiella medel. Eller för den delen maktförhållanden avseende lednings- och lydnadsförhållanden inom en organisation som FM.

Diskursordning

Författaren finner det nödvändigt att tydligare definiera begreppet diskursordning. Fairclough beskriver diskursordning som en form av system som formar likväl som formas av språkbruket vilket gör att den utgör både praktik och struktur. Diskursordningen utgör summan av alla de genrer och diskurser som används inom en institution eller socialt sammanhang vilket också innebär att den styr bruket utav dom. Diskursordningar kan förändras genom att diskurser och språket inom dem nyttjas på nya sätt eller om element från andra diskursordningar överförs.⁵⁰

Inför den konkreta diskursanalysen föreslår Jørgensen och Phillips att en diskursordning införs av författaren i syfte att sätta ramarna.⁵¹ Utifrån uppsatsen problemformulering och syfte utgör denna diskursordning således institutionen *FM:s* diskursordning *om svenska SF*. I analysen undersöks och tolkas vilka diskurstyper som inryms inom den aktuella diskursordningen och således också hur bruket av diskurser och genrer sker och eftersöks.

Att SF har en roll i FM tillskrivs av dess blotta existens. Vad den rollen innebär och hur den är konstruerad kan och ska dock ifrågasättas ur ett institutionellt perspektiv. Man kan här fråga sig varför FM har SF? Vad gör de? Vilka är de? Det är denna typ av frågeställningar som kommer att besvaras genom att analysera texterna och identifiera de diskurstyper som diskursordningen utgörs av. Detta kontextualiseras genom att det sätts i relation till de andra beståndsdelarna av den sociala praktiken.

Reflexivitet

Reflexivitet är ett centralt begrepp inom postmodernismen och innebär att stor vikt läggs på forskarens roll vid konstruktionen av kunskap. Forskaren ses alltså inte extrahera kunskap ur världen med sina studier utan är i stället del av sin egen kunskapskonstruktion i sin position

⁴⁹ Boréus & Bergström, 2018. 310

⁵⁰ Jørgensen & Phillips, 2002. 71-73

⁵¹ Ibid., 141

gentemot det studerade. En medvetenhet krävs avseende de konsekvenser och betydelser som forskarens val leder till då han utgör både observatör av världen liksom författar skildringen av den.⁵² Författaren är officer i FM och har i och med sin roll en relation till de aktuella diskurserna i form av förförståelse, intresse och åsikt. Detta kan göra det svårt att betrakta dem för vad de just är, socialt konstruerade betydelsesystem och att de lika gärna hade kunnat se annorlunda ut. Det är därför viktigt att författaren söker göra sig främmande inför materialet och genom hela analysen arbetar med det som faktiskt skrivs för att undersökningen ska kunna påvisa sociala konsekvenser från de diskursiva frågeställningarna.⁵³

Disposition

Utifrån diskursen *hur FM beskriver svenska SF och dess roll* kommer ytterligare diskurser att utrönas genom nyttjandet av Faircloughs modell. Allteftersom att diskursen tydliggörs och Analyseras så kommer nya vägar att presentera sig.

Inledningsvis analyseras den diskursiva praktiken, hur texten är producerad och hur den konsumeras. Med en lingvistisk utgångspunkt i den aktuella texten identifieras vilka diskurser de bygger på, *Interdiskursivitet*. Diskurserna identifieras utifrån hur texterna *beskriver svenska SF och dess roll*. Detta utgör uppsatsens sorteringsverktyg och kommer att utvecklas löpande under analysen i syfte att sortera information och göra den hanterbar inom ramen för uppsatsen.⁵⁴ När flera texter analyserats undersöks också dess inbördes *intertextualitet*.⁵⁵

Därefter görs en detaljerad analys av textens egenskaper i syfte att kartlägga hur diskurserna förverkligas textuellt. I denna analys nyttjas *modalitet, nyckelord och lexikala oppositioner* som analytiska verktyg. Vid förekomst av visuella inslag av bilder nyttjas analysverktyg för visuell analys i syfte att tolka innebörden av textens multimodala utformning.

Slutligen går analysen vidare genom att sätta Faircloughs två ”inre fyrkanter” i relation till den yttre, den sociala praktiken vilken de är en del utav. Denna kontextualisering utgår från två aspekter

- Relationerna mellan den diskursiva praktiken och den aktuella diskursordning inom vilken den ingår ska klarläggas. Vilket nät av diskurser ingår den diskursiva praktiken i.

⁵² Bryman, 2018. 471

⁵³ Jorgensen & Phillips, 2002. 21

⁵⁴ Boréus & Bergström, 2018. 313

⁵⁵ Jorgensen & Phillips, 2002. 81-82

- Kartläggning av de delvis icke-diskursiva sociala och kulturella relationer och strukturer som skapar ramen för den diskursiva praktiken.

Det är i det sista steget av analysen mellan diskursiv praktik och den sociala praktiken som undersökningen föder sina slutsatser. Detta i kombination med att teori och metod är sammanlänkade utifrån de grundläggande filosofiska premisserna renderar i att analys, slutsatser och till del reflektion smälter samman i uppsatsens slutsatskapitel.

Modalitet, nyckelord och lexikala oppositioner.

Att analysera modalitet innebär att fokusera på talarens grad av instämmande i en aktuell sats, i uppsatsens fall grad av sanning eller säkerhet. Modalitet utgör således sättet någon uttrycker sig i en viss kontext och kan uttryckas genom grad av sanning eller grad av säkerhet i sitt påstående.⁵⁶ Modaliteten i ett påstående utgör för analysen en byggsten i diskursernas konstruktion och således också dess betydelse för institutionen.

Begreppet nyckelord härstammar från diskurssemantiken och utgörs av ord vars komplexa semantik förmår uttrycka ideal och föreställningar hos hela grupper och kan således utgöra kärnan i deras kommunikation eller kommunikationen om dem. Den starka betydelsen hos nyckelorden kan sägas konstrueras av nyttjarna genom språket och kan således fungera som ett lämpligt stöd för att tolka kommunikationen inom den aktuella diskursen. Nyckelordens värde ligger i dess funktion inom den aktuella diskursen. Karaktäristiska för nyckelord inom ramen för denna uppsats utgörs av:

- En relativt hög användningsfrekvens
- Semantiskt (re)produktiva, leder i högre grad än andra ord till nya ordbildningar.
- Står i fokus för kommunikationsprocessen
- Kan fungera som bärare av idéer och program
- Är helt kontextberoende och mer semantiskt dynamiska än andra lexikala enheter
- Tematiseras ofta i diskursen, dvs. har en metaspråklig karaktär. Begreppsinnehåll och beteckningar fastställs genom utsagor av innebörder exempelvis x betyder y. Även förekomsten av metaspråkliga markörer, exempelvis citattecken, tilläggsord som ”så kallad” eller textlayout

⁵⁶ Jorgensen & Phillips, 2002. 83-84

- Introducerar nya betydelser eller konnotationer vilket leder till en semantisk kamp där ständig omförhandling av orden leder till skiftningar i ordets bibetydelser och de associationer vi förknippar med dom.

Givet nyckelordens konstruktion som rymliga bärare av innebörder är orden och dess innebörd kontextberoende i än högre grad än vanliga ord.⁵⁷

Lexikala oppositioner konstituerar diskursen genom att bilda återkommande mönster. De uttrycks ofta i termer av det egna och det främmande eller vi och dom. Genom att åskådliggöra hur någonting står i motsats till något annat bildar de lexikala oppositionerna en utgångspunkt vilken bidrar till struktureringen av diskursen.⁵⁸

Material, avgränsningar och källkritik

Enligt *Phillips och Hardy* är en förutsättning för att förstå diskurser att vi också förstår dess omgärdande kontext i vilken de uppstår. Vid urval av texter för analys är det således nödvändigt att överväga vilka texter som är viktigast för konstruktionen av analysobjektet.⁵⁹

Analysobjektet SF huserar i FM vilket också utgör en kontext. För att identifiera de grundläggande diskurserna ser författaren det lämpligt att börja i styrdokument från FM, i detta fall doktrin. Militärstrategisk doktrin kan ses som paraplyet i det kluster av doktriner som finns och den senaste upplagan fastställdes så sent som 2022, *Militärstrategisk Doktrin 2022 (MSD22)*.⁶⁰ I *MSD22* avhandlas dock inte SF nämnvärt varpå nästa steg i doktrinkedjan blir *DGO20* där en utförlig beskrivning av SF och SO förekommer. *DGO20* ska ses som en inriktande publikation som förmedlar ett gemensamt förhållningssätt för planering, genomförande och uppföljning.⁶¹

Det är viktigt att här poängtera att kontexten i vilken diskursen om svenska SF föds mycket väl kan härstamma någon annanstans än FM. Givet studiens omfattning och syfte ser författaren det ändå lämpligt att ta avstamp här.

De diskursiva praktikerna står i ett *dialektiskt förhållande*, påverkar varandra ömsesidigt, till andra sociala praktiker och är således socialt inlagrade.⁶² Analysen syftar till att visa på förbindelser mellan diskursiva praktiker och bredare sociala tendenser och strukturer med

⁵⁷ Boréus & Bergström, 2018. 322-323

⁵⁸ Ibid., 324-325

⁵⁹ Bryman, 2018. 652-653

⁶⁰ Försvarsmakten, 2022.

⁶¹ Försvarsmakten, 2020. 13

⁶² Jorgensen & Phillips, 2002. 76

utgångspunkten att de diskursiva praktikerna både kan spegla och aktivt bidrar till social och strukturell förändring.

För att kunna påbörja analysen av doktrinen blir det därför nödvändigt att identifiera den sociala praktiken och således då varifrån mystifieringen härstammar då den ramar in uppsatsens problem.

Författaren väljer för detta ändamål att utgå från ett Försvarmaktsbeslut i form av *ÖB beslut avseende Försvarmaktens Specialförband* från 2013. Beslutet som fattats av Överbefälhavaren (ÖB) utgör det av FM fastställda dokument som omfattar inriktningen av det svenska specialförbandssystemet, dess lednings- och lydadsförhållanden samt krav på sekretess. Det som gör detta beslut intressant för analysen är att det definierar strukturen och FM:s agenda avseende dels SO men också SF med dess skyddsvärden och krav på sekretess.⁶³ Beslutet kommer att utgöra den första delen av analysen i syfte att belysa de diskurser som är strukturellt fastslagna och vars genre kan sägas utgöra del av den sociala praktiken mot vilken bakgrund övriga texter sedan analyseras. Då beslutet fattades 2013 möjliggör en initial analys av detta även förutsättningar för att skönja en eventuell förändring i diskurserna över tid.

För att identifiera hur svenska FM kommunicerar kring de svenska SF och hur detta påverkar uppfattningen om vad de är hos den yttre betraktaren är det nödvändigt att det analyserade underlaget inkluderar FM:s kommunikation.

Då författaren är intresserad av medveten kommunikation från FM så utgörs det empiriska materialet endast av publicerade FM-dokument och publikationer samt FM:s hemsida. Åtkomst till information i öppna handlingar och doktriner är tillgängligt för alla medborgare men det är knappast någonting den breda massan tar del av. FM:s hemsida är däremot en källa för information som alla kan ta del av på olika sätt vilket gör detta till en bra källa för den eftersökta empirin. På FM:s hemsida genomförs en sökning med sökordet "*specialförband*" vilket leder in oss till en flik med information om SF med text och bild samt länk till *Folder: Försvarmaktens specialförband*⁶⁴ (*Folder*) också de bestående av text och bild där en beskrivning av det svenska specialförbandssystemet återfinns. Foldern nyttjas till förmån för texten på hemsidan då dess format även bedöms ha nyttjats i tryckt format vilket möjliggjort en

⁶³ Försvarmakten, 2013.

⁶⁴ <https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/2-var-verksamhet/specialforband/folder-forsvarsmaktens-specialforband.pdf>.

större spridning. Folderns multimodala utformning med text medvetet placerad invid en särskild bild ger bättre förutsättningar för analys utifrån det valda angreppssättet.

I denna uppsats avgränsas SF till att bestå av krigsförbanden Specialförbandsledningen (SFL) och SOG. Detta utelämnar de stödjande specialoperationsförbanden (SOF) då de per definition endast har till uppgift att stödja SF vid genomförandet av operationer.⁶⁵

⁶⁵ Försvarmakten, 2013. 3

ANALYS

Det empiriska underlaget analyseras i turordningen *ÖB beslut avseende Försvarets Specialförband* följt av *DGO20* och avslutningsvis *Folder*.

ÖB beslut avseende Försvarets Specialförband

Den initiala diskursen som går att tillämpa mot det aktuella materialet utgörs enligt tidigare av *hur FM beskriver svenska SF och dess roll*. Utifrån denna identifieras flertalet underliggande diskurser vilka ligger till grund för den förstnämnda.

I syfte att möjliggöra textanalysen skapar författaren ett sorteringsverktyg utifrån den övergripande diskursen *hur FM beskriver svenska SF och dess roll*. Efter en noggrann genomläsning väljer författaren att tematisera innehållet i tre olika kategorier. Hur beskriver FM *vad SF gör*, *vad SF är* och *hur SF gör*. Utifrån tematiseringen består det empiriska materialet av textutdrag. Av praktiska skäl väljer författaren att presentera analysen av den diskursiva praktiken och texten parallellt och iterativt i syfte att spara utrymme och inbjuda till en mer attraktiv läsning.

Vad gör SF

*Specialförband ska i första hand nyttjas för specialoperationer såsom komplexa fritagnings och underrättelseoperationer samt till kvalificerade underrättelse- och säkerhetsoperationer. [...] vidare till kvalificerade personskyddsinsatser samt förstärknings och räddnings/evakueringsoperationer.*⁶⁶

Primärt tillskrivs SF rollen att genomföra SO vilket beskrivs med vad som framstår som ett flertal typuppgifter. Uttrycket *"I första hand"* insinuerar att detta är den högst prioriterade uppgiften och således också den viktigaste.

Samtliga uppgifter som listas som exempel på SO som SF ska genomföra är uppgifter som även konventionella förband genomför. Det utmärkande är då att uppgifterna förekommer av ord som *komplexa* och *kvalificerade*. Orden, som insinuerar en hög svårighetsgrad i de uppgifter som SF ska genomföra, tolkas av författaren som det utmärkande för att det ska bli en SO.

Att SF *ska* göra någonting antyder att det inte redan görs eller är någonting som ska ske i framtiden. Det uttrycker således en lägre grad av modalitet än till exempel SF verkar med delvis andra medel, där uttalandet innehar en hög grad av sanning, således en hög modalitet.

⁶⁶ Försvaretsmakten, 2013. 2

SO beskrivs i beslutet som,

Specialoperationer är militära aktiviteter utförda av särskilt uttagna, organiserade, tränade och utrustade förband som använder stridsteknik/taktik, insatsprofiler eller teknisk utrustning vilka ligger utanför reguljära förbands förmågor. [...] Specialoperationer kan genomföras oberoende av eller koordinerat med reguljära förband.⁶⁷

För att kunna genomföra SO tillskrivs alltså rollen som *särskild* hos utövaren likväl som att man nyttjar metoder och materiel som de vanliga, inte *särskilda*, saknar. De vanliga utgörs här av reguljära förband vilket semantiskt tolkas som detsamma som konventionella förband.

Specialförbandens verksamhet i allmänhet och operationer i synnerhet kommenteras normalt inte med hänsyn tagen till sekretess och operationssäkerhet. Öppen information från Försvarmakten om Specialförbanden delges kontrollerat och alltid i samråd med Specialförbandsledningen.⁶⁸

Här syns de första spåren av en sekretessdiskurs. Det som SF gör är alltså normalt inte någonting som kommenteras och således kommuniceras på grund av sekretess och operationssäkerhet. Dock så lämnas det en uppenbar öppning för att det ibland kan tänkas kommenteras vilket gör att man kan undra vad som konstituerar detta. Det är anmärkningsvärt att även information som inte befattas med sekretess och således är öppen inte kommuniceras utan att samråd skett med SFL. Frågan är om det är chefen för SFL eller FM som bestämmer vilken information som ska kommuniceras.

Sammanfattningsvis utgörs det som SF gör i huvudsak av SO vilket i sammanhanget uttrycks som *komplex* och *kvalificerat*. För att genomföra dessa svåra uppgifter behöver utövaren i sig likväl som dennes utrustning vara *särskild*. *Särskild* i detta sammanhang tolkas av författaren som annorlunda och urskiljande från en annan grupp, i detta fall de konventionella förbanden. Här skönjs ett första exempel på en lexikal opposition. Texten framställer ett vi och dem där endast den egna sidan är kvalificerad nog att lösa vissa komplexa uppgifter. Genom att vara särskilt uttagen särskiljer man sig också från de andra och man upplevs också besitta särskilda attribut. Diskursen *särdeles kompetenta* med nyckelord som kvalificerat, komplext och särskild identifieras. Ett tydligt motsatsförhållande skapas där diskursen *annorlunda* uttrycks med nyckelord som särskild. Diskursen *sekretess* nyttjas särskilt gentemot just SF vilket narrativt utgör ett led i ett mönster av att särskilja sig. Övriga FM:s verksamhet kommuniceras givetvis

⁶⁷ Försvarmakten, 2013. 2

⁶⁸ Ibid., 5

inte heller alltid i sin helhet men desto flitigare och i flertalet kanaler via högkvarteret eller informatörer ute på förbanden. Nyckelord som operationssäkerhet och sekretess förekommer.

Hur gör SF

Specialförbanden verkar med delvis andra framgångsfaktorer än reguljära förband med grundprincipen att kvalitet är viktigare än kvantitet. Specialförbanden strävar efter enkelhet såväl i planering som genomförande, oförutsägbarhet genom överraskning, okonventionella och flexibla metoder, målmedvetenhet och ett högt tempo i genomförandet samt ett uppträdande präglad av diskretion i alla sammanhang.⁶⁹

Här syns ytterligare exempel på diskursen *särdeles kompetenta*. Med uttrycket andra framgångsfaktorer tolkar författaren egna framgångsfaktorer som ett led i att vilja vara annorlunda. Då man tidigare tydligt uttrycker sig som annorlunda gentemot de konventionella förbanden upplevs det rimligt att anta att så är fallet även i denna mening. När man då skriver att man strävar efter kvalitet snarare än kvantitet så förstärker man diskursen *särdeles kompetenta* samtidigt som det kan ses som nedvärderande gentemot de andra, de konventionella, som då tolkas göra motsatsen.

Att framhäva okonventionella metoder som en faktor insinuerar också i sig att man inte är konventionell. De faktorer som SF sedan strävar efter upplevs i sig inte som någonting annorlunda från vad de konventionella förbanden söker uppnå inom sin operationsplanering, bortsett från att framhäva okonventionella metoder och uttrycket diskretion i alla sammanhang. Uttrycket diskretion i alla sammanhang väljer författaren att tolka som en genomgående del av diskursen *sekretess*.

Specialoperationer genomförs i form av kvalificerad strid, som avancerad underrättelseinhämtning eller som militärt stöd i form av utbildning/stöd till annan parts reguljära eller irreguljära krigföringsförmåga.⁷⁰

Återigen framhävs uppgifter med ord som *kvalificerad och avancerad*. Att stödja en annan part med utbildning eller stöd för deras krigföringsförmåga, irreguljär som reguljär, nämns här som en typ av SO. Att göra just det är i författarens mening en uppgift som är vanligt förekommande hos de konventionella förbanden och skrivningen tar då avstånd från den tidigare nämnda fränskiljningen gentemot de konventionella förbanden som uttryckts. Just denna uppgift tolkas

⁶⁹ Försvarsmakten, 2013. 2

⁷⁰ Ibid.

då som en SO även de konventionella förbanden kan genomföra och det accentueras tydligt i och med avsaknaden av nyckelord för diskursen *särdeles kompetenta* före.

Specialförbanden kräver lätt utrustning för att uppnå hög rörlighet i hela spektret, från strategiska transporter till taktisk rörlighet. Räckvidd och framkomlighet måste därför ofta prioriteras före fysiskt skydd. Operationssäkerhet, tempo och eldkraft utgör specialförbandens främsta skyddsfaktor.⁷¹

Att utrustningen behöver vara lätt, i motsats till tung, krävs. Detta tolkas som att det ska ses i kontrast till de konventionella förbanden och således den utrustning som FM normalt tillhandahåller. Således ytterligare en del i diskursen *särdeles kompetenta* och *annorlunda*. De framgångsfaktorer som utgör SF upplevs inte som anmärkningsvärda bortsett från operationssäkerheten vilket dessutom listats först, om nu en inbördes ordning sinsemellan finns. Det går i sig i linje med McRavens teori om relativ överlägsenhet där säkerhet utgör en av principerna.

Sammanfattningsvis så utgörs hur SF gör av vad som kan framstå som ett motsatsförhållande till de konventionella förbanden vilket förstärker de redan identifierade lexikala oppositionerna. Man gör med okonventionella metoder sådant som de konventionella förbanden inte kan. Man gör det då man besitter kvalitet framför kvantitet och man löser *kvalificerade* och *avancerade* uppgifter. För att göra detta krävs annan utrustning än vad de konventionella förbanden har likväl som att operationssekretess nyttjas för skydd.

Vad är SF

Specialförbanden har kapacitet och förmåga att verka i riskmiljöer som är såväl fysiskt som politiskt på en högre nivå än vad som normalt accepteras för reguljära förband. Utöver ovanstående operativa principer är korta och snabba besluts- och informationsvägar, bred erfarenhet och hög kompetensnivå samt kvalitet i alla led det främsta medlet för riskhantering.⁷²

Inledningsvis framhävs diskursen *särdeles kompetenta* med hjälp av ordet kapacitet. Var gränsen går mellan politisk och fysisk riskmiljö blir endast ämne för spekulation. Dock tolkar författaren det som att kapaciteten och förmågan att riskhantera miljöerna bygger på de karaktäristiska som nämns, bred erfarenhet, hög kompetensnivå samt kvalitet i alla led.

⁷¹ Försvarsmakten, 2013. 2

⁷² Ibid.

Specialförbanden ska vara dimensionerade för självständiga insatser med förmåga till autonomt uppträdande på stora avstånd med begränsade möjligheter till understöd, och därmed vara förberedda på stor fysisk och psykisk exponering av personalen.⁷³

Diskursen SF är annorlunda uttrycks då de behöver ha förmågan till autonomt uppträdande under självständiga insatser. Det tolkar författaren som att de ska kunna genomföra sin verksamhet utan att behöva blanda in de konventionella förbanden i FM. Personalen i SF behöver således också vara fysiskt och psykiskt tåliga. Att de ska vara dimensionerade uttrycker en låg grad av modalitet.

Specialförbanden och deras specifika verksamhet är av sådan art att uppgifter om organisation, personal, förmågor, metoder, arbetsuppgifter, materiel och utrustning är skyddsvärd.⁷⁴

Som tidigare belysts så är genomförandet av SO det som SF huvudsakligen ska nyttjas för. Således kan man tänka sig att verksamheten som avhandlas i SO är skyddsvärd i paritet med SF som förband. Som kan läsas i ovan citat så är det mesta avseende SF att betrakta som skyddsvärd. Med skyddsvärd tolkar författaren det inte nödvändigtvis som hemligt men däremot att förebyggande åtgärder vidtas för att skydda det skyddsvärda. Här tolkar då författaren logiken som att SO är så pass skyddsvärda att genomförandet av dem kräver en så pass hög operationssekretess att de som faktiskt ska utföra operationen i sig behöver vara hemliga. Genom att göra hela kedjan hemlig så ökar man möjligheten att skydda just den länken som kanske kräver skyddet.

En förutsättning för framgångsrik ledning av Försvarens Specialförband och av specialoperationer är tydliga och korta beslutsvägar till högsta ledningsnivå, främst för att tillgodose erforderliga krav på operationssäkerhet, tempo och flexibilitet samt tillgång till information och underrättelser. Därför krävs, jämfört med reguljära förband i Försvarens och dess insatsorganisation, i vissa avseenden särskilda lednings- och lydnadsförhållanden.⁷⁵

För att framgångsrikt leda SO och SF nämns tydliga och korta beslutsvägar till högsta ledningsnivå som ett krav. Å andra sidan motsäger man sig själv i samma mening och menar att det endast är i vissa avseenden. Då ledningsförhållandena i det sistnämnda sätts i motsatsförhållande till reguljära förband tolkar författaren det som att det är SO som alltid

⁷³ Försvarens, 2013. 2

⁷⁴ Ibid., 5

⁷⁵ Ibid., 1

kräver särskilda ledningsförhållanden medan SF gör det i vissa avseenden. Detta krävs bland annat för att kunna upprätthålla erforderlig operationssekretess vilket då inte låter sig göras inom ordinarie ledningsstruktur där de reguljära förbanden huserar. Här ges ytterligare exempel på hur diskurserna *annorlunda* och *sekretess* nyttjas. Då SF inte framgångsrikt kan ledas på samma vis som de reguljära förbanden skönjs även en *lednings* diskurs som till del kan vara svår att urskilja ur diskursen *annorlunda*.

Delsammanfattning

Sammanfattningsvis kan man tolka det som att SF är särdeles kompetenta, de är annorlunda, kräver särskilda ledningsförhållanden och det föreligger en mycket hög grad av sekretess kring dem. Det förefaller utifrån kriterierna för *särdeles kompetenta* som att de attribut som eftersöks kan vara en förutsättning för att faktiskt kunna hantera den sekretess som sedan ska efterlevas. Det förefaller råda en tämligen hög grad av *interdiskursivitet* då de fyra initialt identifierade diskurserna är genomgående i texten.

Modaliteten i textens påståenden är överlag hög. I de fall då modaliteten anses lägre är det inte tydligt kopplat mot någon specifik diskurs. Graden av sanning eller säkerhet i de påståenden som avsändaren uttrycker i den aktuella texten är således hög vilket kan sägas utgöra del i den konstruktion av diskurser som inryms i institutionen FM. Då det är ett beslut som anger en inriktning för just SF:s existens är det kanske föga förvånande att modaliteten är hög.

De diskurser som redan identifierats utgör en grund för den fortsatta analysen. Diskurserna och deras konstruktion utifrån analysverktygen eftersöks i det empiriska materialet i syfte att kunna tolka deras innebörd inom den aktuella diskursordningen, där även fler diskurser kan komma att identifieras, och således den sociala praktiken,

Identifierade diskurser utgörs än så länge av:

Särdeles kompetenta

Nyckelord: kvalificerat, komplext, särskild, kvalitet, avancerade.

Lexikala oppositioner i form av motsatsförhållanden, uttrycks främst gentemot de konventionella/reguljära förbanden. "SF är bättre än".

Annorlunda

Nyckelord: Särskild, okonventionell.

Lexikala oppositioner i form av motsatsförhållanden, uttrycks främst gentemot de konventionella/reguljära förbanden genom att SF gör sådant som de andra inte kan.

Sekretess

Nyckelord: operationssäkerhet, operationssekretess, sekretess, diskretion.

Lexikala oppositioner i form av motsatsförhållande gentemot de konventionella förbanden i form av ett behov att vara hemliga för att kunna lösa sina uppgifter, ”diskretion i alla sammanhang”.

Ledning

Nyckelord: Högsta ledningsnivå, särskilda.

Lexikala oppositioner i form av motsatsförhållanden, uttrycks främst gentemot de konventionella förbanden i form av högre krav på samma produkt, operationssekretess, information och underrättelser.

Doktrin för Gemensamma Operationer 2020

Den första delen av analysen syftade till att belysa de strukturellt fastslagna diskurserna och således söka belysa del av institutionens sociala praktik. Den fortsatta analysen genomförs mot bakgrund av de diskurser som identifierats och genomförs med samma sorteringsverktyg och tematisering som föregående, dock identifieras inget textinnehåll utifrån temat hur gör SF i den aktuella texten. Den diskursiva praktiken och texten analyseras fortsatt parallellt.

DGO20 är giltig sedan 2020-07-01 och därav utgörs det ett tidsspänn om ungefär sju år mellan den föregående texten och doktrinen.⁷⁶

Vad gör SF

Specialförbanden är designade och resurssatta för att genomföra specialoperationer. De tillför handlingsalternativ för den politiska och militärstrategiska nivån, vilka ligger utanför de reguljära förbandens förmågor. [...] Specialförbanden genomför kvalificerade stridsinsatser, kvalificerade inhämtningsinsatser samt kvalificerade stöd- och kapacitetsbyggnadsinsatser.⁷⁷

Vi kan även här se att SF är avsedda för att genomföra SO. Utifrån begreppen designade och resurssatta förefaller det vara deras huvuduppgift och eventuellt primära existensberättigande. Det unika i vad de gör tycks utgöras av att göra sådant som de reguljära förbanden saknar förmåga till. I detta fall tillföra handlingsalternativ för vad som kan sägas utgöra den högsta ledningsnivån.

De uppgifter som SF genomför kan alltså sammanfattas med att de är kvalificerade. De reguljära förbanden torde ju annars ha förmågan att genomföra stridsinsatser, inhämtningsinsatser samt stöd- och kapacitetsbyggnadsinsatser. Det SF gör utgörs med andra ord av SO och kvalificerade uppgifter. Vad som gör en uppgift kvalificerad till förmån för okvalificerad lämnas osagt.

Utifrån nyckelordet kvalificerad identifieras spår av diskursen *särdeles kompetenta*. Det motsatsförhållande som beskrivs där SF är designade, skapade om man så vill, för att tillföra sådant som de reguljära förbanden saknar förmåga till utgör del av den lexikala opposition som uttrycker både den tidigare nämnda diskursen likväl som att de är *annorlunda*. Samma motsatsförhållande ger i texten även uttryck för diskursen *ledning* då det är gentemot den högsta ledningsnivån, politisk och militärstrategisk, som dessa skillnader i förmågor ligger.

⁷⁶ Försvarsmakten, 2020. 3

⁷⁷ Ibid., 123-124

Genom att vara särskilt uttagna, tränade, organiserade och utrustade används specialförbanden då det föreligger hög politisk känslighet, stora risker och komplexa operationsmiljöer.⁷⁸

SF används under vad som kan sammanfattas som svåra förhållanden. En förutsättning för detta beskrivs som att vara särskild och diskursen *särdeles kompetenta* gör sig här direkt påmind genom nyckelordet särskild och komplex. Det förefaller svårt att värdera det utmärkande svåra i texten men hög politisk känslighet sticker ut. Rent objektivt behöver även de reguljära förbanden hantera stora risker och komplexa operationsmiljöer, sådant utgör kriget. Hög politisk känslighet är däremot utmärkande och kan utgöra en del i den ledningsdiskurs som identifierats.

Att lösa uppgifter där det råder hög politisk känslighet tolkar författaren som uppgifter där det inte nödvändigtvis är fysiskt farligt utan snarare råder en vilja att nyttja diskretion. Det skulle i sin tur kunna vara en indikation på varför det är viktigt att ledas på högsta ledningsnivån vilket således ger uttryck för diskurserna *ledning* och till del *sekretess*, minns uttrycket diskretion i alla sammanhang från föregående text.

Sammanfattningsvis utgörs det som SF gör fortsatt av SO. Det beskrivs utifrån diskurserna *särdeles kompetenta*, *annorlunda* och *ledning* vilka ges uttryck genom nyckelord och lexikala oppositioner. Diskursen *ledning* ges uttryck i större mån än tidigare vilket skulle kunna vara kopplat till både tidsintervallet och den nya genren som utgörs av militär doktrin till förmån för beslut.

Vad är SF

Specialförbanden består av stående krigsförband med hög tillgänglighet. Beroende på uppgiftens art och operationsområde skapas sammansatta styrkor för ändamålet.⁷⁹

Att vara ett stående krigsförband med hög tillgänglighet tolkar författaren som att man är anställd och finns gripbar. Att det sätts samman ändamålsenliga styrkor kan tolkas som att det inte råder samma organisatoriska struktur som hos de reguljära förbanden. Det i sig utgör ytterligare del i diskursen *annorlunda* och skulle kunna sägas ge sig uttryck genom flexibilitet.

⁷⁸ Försvarsmakten, 2020. 124

⁷⁹ Ibid.

Specialoperationer är militära insatser med målsättningar på militärstrategisk eller operativ nivå, vilka genomförs med resurser eller metoder som normalt inte är tillgängliga hos de konventionella stridskrafterna.⁸⁰

Att SO är något som inte bara genomförs på strategisk nivå urskiljer sig till del från tidigare formuleringar. Genom att belysa motsatsförhållandet avseende resurser eller metoder gentemot de konventionella förbanden insinueras att SO genomförs av SF. Motsatsförhållandet uttrycker i det aktuella fallet diskurserna *särdeles kompetenta* och *annorlunda*.

Det går att skönja en lägre grad av säkerhet i uttalandet då man formulerar sig med hjälp av ordet normalt. Detta tyder på en lägre grad av modalitet i uttalandet jämfört med föregående text. Detta tolkar författaren som att det i *DGO20* inte nödvändigtvis menas att endast SF kan genomföra SO, utan att andra aktörer utgjorda av reguljära förband också kan ha förmågan.

Specialoperationer leds med särskilda ledningsförhållanden med tydlig närhet till den militärstrategiska ledningsnivån. [...] Ledningsförhållandet möjliggör viktiga och nödvändiga framgångsfaktorer, såsom operationssäkerhet, möjlighet till okonventionellt uppträdande, tempo och flexibilitet, varvid strategisk inriktning direkt omsätts i operativ effekt. Specialoperationer leds under operativ chef av chefen för specialförbandsledningen.⁸¹

Att SO leds med särskilda ledningsförhållanden antyder element från diskursen *ledning*. Den lite osäkra formuleringen med *tydlig närhet till* den högre ledningsnivån tyder på en lägre grad av modalitet i meningen.

Diskursen *ledning* syns vidare då den anges möjliggöra nödvändiga framgångsfaktorer. Den slår då rot om andra diskurser, *sekretess* och *annorlunda*, genom nyttjandet av nyckelorden *operationssäkerhet* och *okonventionellt uppträdande*.

Framgångsfaktorerna som anges torde inte vara ouppnåeliga för de konventionella förbanden. Utifrån tidigare resonemang avseende operationssäkerhet kan man fråga sig om andra förband skulle kunna genomföra SO om de bara var hemliga.

Att SO ska ledas av chefen för SFL upplever författaren som till viss del förvirrande då det tidigare i samma stycke anges vikten av den tydliga närheten till militärstrategisk nivå. C SFL är en del av SF vilket då skulle innebära att SF styr och leder sig själva i utförandet av SO. Om

⁸⁰ Försvarsmakten, 2020. 123

⁸¹ Ibid.

så är fallet ger det tydliga upphov till interna maktförhållanden som är intressanta att diskutera vidare.

Delsammanfattning

Sammanfattningsvis kan sägas att det råder en hög grad av interdiskursivitet mellan *DGO20* och *ÖB beslut avseende Försvarmaktens Specialförband*. De tidigare identifierade diskurserna artikuleras ofta på samma eller liknande sätt men även nya nyckelord och formuleringar där diskurserna nyttjas tillsammans förekommer vilket skapar en form av *interdiskursiv blandning*. När artikuleringen ändras inom diskursordningen och diskurserna blandas på intrikata sätt kan detta ses som ett tecken på en diskursiv och sociokulturell förändring.⁸² Detta sker till del när diskurserna *ledning*, *särdeles kompetenta* och *annorlunda* så att säga slår rot i varandra och uttrycks i samma meningar och således blir svårare att identifiera var och en. Överlag ser författaren dock en genomgående mer konventionell blandning av diskurser, vilket kan ses som att den ursprungliga diskursordningen upprätthålls och likaså den sociala ordningen.⁸³ Anmärkningsvärt är att diskursen sekretess får väsentligt mindre utrymme i texten.

Det går även att spåra en grad av intertextualitet mellan de två analyserade texterna då det upplevs finnas ett tydligt förhållande sinsemellan där *DGO20* bygger vidare på den tidigare texten. Utifrån interdiskursiviteten vågar författaren påstå att det är en manifest interdiskursivitet, alltså att texterna uppenbart bygger på varandra.⁸⁴ Det finns nyansskillnader, inte minst sett till att modaliteten i vissa påståenden uppfattas som lägre i *DGO20*. Detta bedömer författaren snarare bero på den diskursiva blandningen som tidigare belysts och kanske även FM:s utveckling över tid.

⁸² Jorgensen & Phillips, 2002. 73

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Ibid.

Försvarsmaktens kommunikation

”FÖRSVARSMAKTENS SPECIALFÖRBAND, NÄR SITUATIONEN KRÄVER MER”⁸⁵
(Folder).

Den aktuella foldern är hämtad från FM:s hemsida 2022-09-22 och utgör en fastställd kommunikativ produkt från FM. Foldern beskriver SF och även de stödjande enheterna genom text och bild. Foldern bedöms vara producerad av FM under 2013 utifrån information på sista sidan.⁸⁶

Texten analyseras utifrån de tidigare identifierade diskurserna med samma metodik som *DKO20*. Dock med tillägget att visuell analys tillkommer.

Vad gör SF

*Specialförbanden ska i första hand användas för specialoperationer som komplexa fritagnings- och undsättningsoperationer samt till kvalificerade underrättelse- och säkerhetsoperationer. Andra uppgifter är kvalificerade personskyddsinsatser samt förstärknings-/ räddnings-/evakueringsoperationer.*⁸⁷

Den initiala delen av texten återfanns ordagrant i den första texten som analyserades. Den uttrycker i sammanhanget diskursen *särdeles kompetenta*. Att den identiska textmassan återfinns är tecken på en manifesterad intertextualitet där författaren bedömer att ÖB beslut utgör den primära utifrån textens dignitet.

*Särskilda operationsgruppens primära uppgifter är strid, underrättelseinhämtning och militärt stöd.*⁸⁸

SOG ska alltså i första hand lösa strid, underrättelseinhämtning och militärt stöd. I textstycket saknas de nyckelord som tidigare nyttjats, alltså komplex och kvalificerad.

Sammanfattningsvis har de SO som SF ska genomföra fortsatt samma nyckelord mot diskursen *särdeles kompetenta*. I kontrast uttrycker man vad SF, SOG, gör i mer lågmälda ordalag än man gjort i tidigare texter.

⁸⁵ <https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/2-var-verksamhet/specialforband/folder-forsvarsmaktens-specialforband.pdf>.

⁸⁶ Ibid., 6

⁸⁷ Ibid., 2

⁸⁸ Ibid., 3

Hur gör SF

Uppgifternas karaktär leder till stor fysisk och psykisk exponering av personalen som är förberedda på hög risktagning och höga krav på precision i genomförandet. SOG har hög tillgänglighet med särskilt uttagen personal med stor operativ erfarenhet samt med hög utbildnings- och träningsnivå⁸⁹

Initialt beskrivs uppgifterna som SOG ska lösa som psykiskt och fysiskt krävande för personalen. Personalen i SOG beskrivs sedan som särskilda utifrån uttagning, stor erfarenhet och hög utbildnings- och träningsnivå. I tidigare analyserade texter har personalen inte fått en lika central betydelse då semantiken har åsyftat SF som helhet.

Förbandet har högkvalitativ, uppgiftsanpassad och lätt utrustning för att kunna ha en stor rörlighet, såväl strategiskt som taktiskt och för att kunna lösa uppgifter som de reguljära förbanden av olika orsaker inte har möjlighet att lösa.⁹⁰

SF:s utrustning beskrivs som en förutsättning för rörlighet och för att lösa det som de reguljära förbanden inte kan. Detta ger uttryck för en ny typ av lexikal opposition då det inte är personalen som beskrivs som *särdeles kompetent*, eller *annorlunda* utan utrustningen. Om motsatsförhållandet ligger i materielen borde ju en bredare anskaffning av nämnda materiel kunna göra att även de reguljära förbanden har möjlighet att lösa samma typ av kvalificerade och komplexa uppgifterna.

Sammanfattningsvis identifieras vissa av de tidigare diskurserna i hur SF gör och det föreligger ett högre semantiskt fokus på personalen än tidigare. Diskursen *synnerligen kompetent* tillskrivs en ny innebörd gentemot materiel och utrustning i kontrast till tidigare då SF avsetts.

Vad är SF

Försvarsmaktens specialförband är primärt en militärstrategisk resurs som ska öka mängden handlingsalternativ genom att komplettera och tillföra lösningar utanför de reguljära förbandens möjlighet.⁹¹

Ovan nyttjas diskursen *ledning* och motsatsförhållanden gentemot de reguljära förbanden. Här uttrycks att de ska komplettera, vilket i sig inte behöver utgöra ett motsatsförhållande utan snarare som att SF kan utgöra en del av de reguljära förbanden. Författaren tolkar det dock som

⁸⁹ <https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/2-var-verksamhet/specialforband/folder-forsvarsmaktens-specialforband.pdf>. 3

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Ibid., 2

att komplettera innebär att tillföra lösningar som de reguljära förbanden inte har möjlighet att lösa själva.

Specialförbandsledningen (SFL) är organiserad för att kunna leda specialförbands insatser, men även för att produktionsleda specialförbandsverksamheten och för att kunna utveckla förband, förmågor och materiel.⁹²

SFL ska leda, producera och utveckla SF. Då SFL är en del ingående i SF bör detta innebära att all verksamhet sker internt inom förbandet med okänd inblandning av övriga FM. Detta utgör en del i diskursen *annorlunda* men i detta fall utmärks det av en outtalad lexikal opposition gentemot övriga FM.

Särskilda operationsgruppen (SOG) är kärnförbandet inom Försvarmaktens specialförband och lokaliserat i Karlsborg. SOGs främsta egenskaper är hög kvalitet, hög tillgänglighet, stor rörlighet, flexibilitet och anpassningsförmåga.⁹³

Som kärnförband tolkar författaren det som att SOG är det centrala i SF. Enligt tidigare är deras primära uppgifter strid, underrättelseinhämtning och militärt stöd.

PERSONALEN är specialförbandens absolut viktigaste resurs. Väl motiverade, utbildade och utrustade samt fysiskt och psykiskt starka medarbetare är en förutsättning för de uppgifter som förbanden har att lösa. Inom specialförbanden krävs det i många fall mer av alla medarbetare.⁹⁴

Diskursen *särdeles kompetenta* uttrycks till del genom att det i många fall krävs mer av alla medarbetare. Vad mer i sammanhanget innebär framgår dock inte explicit. Medarbetare eller personalen som man uttrycker det framställs som den viktigaste resursen inom SF. Det framgår även något mer förutsättningar på individnivå vilka sägs krävas för att lösa förbandens uppgifter. Dessa förutsättningar är i sig ingenting som nödvändigtvis skiljer sig från vad som krävs för de konventionella förbanden vilket tyder på en avsaknad av de annars så vanligt förekommande motsatsförhållandena.

⁹² <https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/2-var-verksamhet/specialforband/folder-forsvarsmaktens-specialforband.pdf>. 2

⁹³ Ibid., 3

⁹⁴ Ibid., 6

Bild 2. Operatörer ur *Folder*⁹⁵

Utifrån bilden ser författaren i förgrunden två beväpnade individer i uniform. Nationstecken saknas varpå nationstillhörigheten bedöms svår att etablera. Individernas ansikten är täckta varpå igenkänning blir nästintill omöjligt. Det som går att urskilja är att de bär utrustning som inte är standard inom FM. De har annorlunda hjälmar, annan uniformsjacka och till synes andra eldhandvapen. Vapnen är avsiktligt retuscherade varpå igenkänningen blir svår.

Utifrån rollen som yttre betraktare är det möjligt att tolka symboliska maktrelationer utifrån visuellt material. Relationerna ges uttryck genom graden av interaktion utifrån huruvida makten tilldelas de avbildade, betraktaren eller om de upplevs som om de vore jämlika. Det symboliska maktförhållandet avgörs genom kameravinkeln, eller perspektivet, som kan tolkas vertikalt och horisontellt.⁹⁶

I bilden hamnar vi vertikalt i ett öga mot öga perspektiv med de två operatörerna vilket resulterar i en symbolisk jämlik relation mellan de avbildade och betraktaren. Horisontellt

⁹⁵ <https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/2-var-verksamhet/specialforband/folder-forsvarsmaktens-specialforband.pdf>, 3

⁹⁶ Boréus & Bergström, 2018. 362-363

hamnar vi i ett sidoperspektiv vilket skapar en sorts exkludering av betraktaren från de avbildade, deras värld och sociala grupp.⁹⁷

De avbildade tolkas av författaren utifrån kontexten *foldern*, vari bilden är hämtad, utgörs av SOG operatörer. Utifrån de tidigare diskurserna som identifierats avser författaren att tolka vad det är han ser. Utifrån kontexten och den utrustning som de avbildade bär så uppfattas de som *annorlunda*. De tillhör antagligen FM men har inte den utrustning eller uniform som normalt bärs av dess personal. Det vänstra vapnet bedöms inte utgörs av en AK5 och är även till del retuscherat. Trots retuscheringen syns en signaturdämpare tydligt. Den vänstra har till synes FM:s M/90 kamouflagemönster på sina uniformsbyxor men individen till höger har enfärgade. Individen till höger har någonting på ryggen, kanske ett vapen, vilket är retuscherat. Individen tycks arbeta med någonting i sin vänstra hand men även detta är retuscherat. Dessa observationer skapar en mystik kring bilden. Frånvaron av igenkänning av individerna tyder på en diskretion och givet vad de sysslar med en känsla av operationssekretess varpå författaren tolkar att det ger uttryck för diskursen *sekretess*. Utifrån interaktionen bjuds vi initialt in bilden som jämlikar och tillåts observera händelseförloppet. Vi blir dock genom maskering, retuschering och uttryck av diskurserna *annorlunda* och *sekretess* upplysta om att vi inte är del av individernas sociala grupp.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan sägas att det råder en lägre grad av interdiskursivitet i *foldern* både i förhållande till *DGO20* och *ÖB beslut avseende Försvarmaktens Specialförband*. Diskurserna förverkligas textuellt om än på delvis andra sätt. *Sekretess* är en diskurs som textuellt inte uttrycks i materialet men som däremot visualiseras i bild. Genom den visuella analysen synliggörs diskurserna *sekretess* och *annorlunda* på ett tydligare sätt likväl som att det möjliggör en analys av de sociala grupperingarna.

Det är uppenbart att det till del råder en manifest interdiskursivitet mellan *foldern* och *ÖB beslut avseende Försvarmaktens Specialförband*. Dock är det också tydligt att textens genre i *foldern* är *annorlunda*, texten riktar sig ut från institutionen snarare än in, vilket gör att det blir en annan diskurstyp. Detta kan förklara avsaknaden av de tidigare identifierade nyckelorden och till del lexikala oppositionerna eller för den delen skillnaden däremellan. *Foldern* uttrycker en lägre grad av modalitet. Detta uttrycker sig genom ett mer lågmält textspråk vilket gör att diskurserna framhävs *annorlunda*.

⁹⁷ Boréus & Bergström, 2018. 362-363

Författaren vågar hävda att det *intertextuellt* råder en *interdiskursiv mix* utifrån att diskurstyper blandas mellan texterna. Detta kan tolkas som tecken på en diskursiv och sociokulturell förändring.⁹⁸

Vi kan se hur de olika texterna på sätt och vis bildar en serie där varje text införlivar element från de andra, från institutionens beslut via institutionens inriktande dokument ut till dess kommunikation. Detta bildar en *intertextuell kedja* vilket binder ihop texterna inom den aktuella diskursordningen.⁹⁹

Vidare är det anmärkningsvärt att den information som kommuniceras i FM:s offentliga kanaler idag inte uppdaterats på nio år.

⁹⁸ Jorgensen & Phillips, 2002. 77

⁹⁹ Ibid.

DISKUSSION OCH SLUTSATSER

I det sista steget av Faircloughs tredimensionella modell sätts den diskursiva praktiken i relation till den bredare sociala praktiken som de är en del utav.

Diskursiva nät

Den diskursiva praktiken i texterna binds ihop genom den manifesta intertextualiteten och den *intertextuella kedja* som bildas. Nätet av diskurser utgörs av *särdeles kompetenta, annorlunda, sekretess och ledning* vilka genomgående förekommer i texterna, dock med viss förändring av diskurstyperna. Genren för de olika texterna skiljer sig, inte minst utifrån dess avsedda användning och syften. Diskurserna i allmänhet, sekretessdiskursen i synnerhet, förändras genom genren och dess ursprungliga institutionaliserade konstruktion ges inte samma uttryck och utrymme i doktrin eller kommunikationen. Genren kan således sägas skifta exponentiellt, från ett inåt till ett utåt perspektiv, i takt med att målgruppen förändras för de analyserade texterna, från egen personal till att utgöra en större del av allmänheten.

Den interdiskursiva mix som uppstår när diskurstyperna blandas och slår rot om varandra, i och mellan texterna, kan uppfattas som tecken på en förändring inom den aktuella diskursordningen.¹⁰⁰ Förändringen visar hur nätet av diskurser fördelas och reglerar den diskursiva praktiken inom vilken de ingår. Denna förändring av den diskursiva praktiken skulle kunna utgöra en indikation på vad FM önskar kommunicera avseende SF. Sekretessdiskursen ska inte kommuniceras explicit men förekommer ändå. Dock i en mer subtil variant vilket till del kan sägas knyta an till den mer populärkulturella beskrivning som Warren tilldelar mystiken kring SF.

Sociala relationer och strukturer

De sociala relationer och strukturer inom vilka den diskursiva praktiken inryms kan endast till del identifieras och tolkas av de analyserade texterna och diskurserna. Därav lånas ett teoretiskt perspektiv avseende makt in från Gramsci. Detta förfarande anses som direkt nödvändigt av Jorgensen och Phillips för att belysa den aktuella sociala praktiken.¹⁰¹ Fairclough själv förespråkar Gramscis syn på makt utifrån begreppen ideologi och hegemoni vilket ytterligare berättigar valet.¹⁰²

¹⁰⁰ Jorgensen & Phillips, 2002. 78

¹⁰¹ Ibid., 90

¹⁰² Ibid., 79-80

Hegemoni utgör enligt Gramsci en särskild sorts social makt i vilket dominanta grupperingar säkerställer sin särställning genom samförstånd. Samförståndet framkallas hos de dominerade grupperna genom att artikulera en vision, eller ideologi, vilket sades utgöra en sanning för alla och som dessutom gav genklang med de breda populärkulturella och politiska åsikterna i omvärlden. Robert Cox utvecklar Gramscis teori genom att föreslå att särskilda samhällsliga enheter kan besitta en form av hegemonisk makt gentemot den rådande världsordningen. Innebörden av Cox:s kan ses som att stater och världsordningar är historiska produkter inom vilka egenskaperna hos sociala krafter brutits ned och konkretiserats vilket möjliggör att maktrelationer kan produceras.¹⁰³

SF tillskrivs institutionellt rollen att vara hemliga vilket uttrycks genom sekretessdiskursen. Detta utgör dock inte helheten i den mystifiering som råder kring förbandet. Warren belyser den populärkulturella faktorn likväl som nyttjande av begreppet elit, de bästa av de bästa. Sekretessdiskursen utgör en del, ett ramverk om man så vill, men de övriga diskurserna som identifierats utgör likväl viktiga aspekter för mystifieringen av SF.

SF kan lite raljant tillskrivas rollen i FM som att, genom att inte göra och vara som de andra, *annorlunda*, samtidigt som man är en särskilt utvald skara som ska utföra det som de andra inte klarar av, *särdeles kompetenta*, och har en särskild ledningsstruktur med särskilda ledningsförhållanden där man internt äger hela processen från produktion till insatsverksamhet, *ledning*, samtidigt som allt man gör och alla som gör det är hemliga, *sekretess*.

Att SF utifrån de identifierade diskurserna kan sägas utgöra en egen gruppering inom institutionen förefaller tydligt. Kan de då sägas utöva någon form av hegemoni utifrån den sociala praktiken?

Den interdiskursivitet som identifierats från *ÖB beslut* till *DGO20* likväl som den tydliga gruppidentitet som utgörs av diskurserna kan sägas tilldela SF en sorts social makt inom FM. Doktrinens inriktande karaktär ligger till grund för den förståelse som institutionens personal förväntas inneha och kan sägas utgöra del av institutionens ideologi. Diskurserna, bortsett från *sekretess*, tolkas av författaren som tydligt reproducerade till doktrinen vilket kan tyda på ett aktivt val eller konstruktion om man så vill. Genom sin insynsskyddade roll placeras SF i en intern särställning från vilken de tolkas stå fria att styra vilken information som ska spridas. Den diskursiva praktiken förefaller således tilldela SF en social makt inom institutionen, inte

¹⁰³ Edkins & Vaughan-Williams, 2009. 177

minst avseende uppfattningen om hur och vad man gör likväl som vad man är. Makten att utifrån diskurserna *ledning* och *sekretess* konstruera den ideologi som sedermera utgör sanningen i andras ögon. Den sociala praktiken kan i detta fall således utgöras av en hegemonisk makt som tillskrivs SF inom institutionens rådande världsordning, FM. Utifrån Cox kan man välja att se att ÖB beslut konstruerat maktrelationer genom att konkretisera SF i enlighet med de identifierade diskurserna.

Diskursordningen uppfattas i stora drag reproduceras av den diskursiva praktiken med innebörden att ett status quo upprätthålls i den bredare sociala praktiken varpå social förändring uteblir. Ett undantag återfinns i sekretessdiskursen där en viss transformering kan skönjas utifrån FM:s kommunikation. En transformering skulle utifrån diskurserna kräva ett aktivt val av SFL i sin maktställning som ägare av informationen. Det skulle i sådana fall kunna insinuera att SFL önskar denna transformering av någon anledning och således bjuder in till förändringen, som ett tecken på att diskurserna är aktivt konstruerade och inte bara existerar eller formas av någonting socialt. Således innebär förändringen i diskursen *sekretess* någonting. Dess subtila övergång från text till visuell kan sägas ge uttryck till förändring i den uppfattning man önskar återge till den yttre betraktaren.

Ur ett institutionellt sammanhang kan den diskursiva praktikens delvisa förändring tyda på en kamp avseende just rollen SF ska tillskrivas i FM. Tidigare forskning visar i Eriksson et. al att SF som förband genomför en förändring likt övriga FM i och med det förändrade omvärldsläget och övergången till nationellt försvar. Utifrån den identifierade hegemoniska maktställning som SF tillskrivits kan det få konsekvenser inom institutionen vid en eventuell kamp om resurser mellan vapengrenar.

Det hegemoniska maktförhållande som tillskrivits SF inom institutionen förstärker uppfattningen om ojämlika maktförhållanden internt. Tillskrivningen av makt sammanvägt med det genomgående motsatsförhållandet gentemot de konventionella förbanden tyder på att SF besitter en maktposition gentemot dem. Behovet av att särskilja sig från de konventionella förbanden genom motsatsförhållanden går i linje med Warrens, Horns och Wesbrocks beskrivningar avseende interna motsättningar i amerikanska krigsmakten. Uppsatsen söker inte förklara varför utan nöjer sig med att tolka att så är fallet. Innebörden av detta motsatsförhållande för den sociala praktiken är dock att de ytterligare förstärker de socialt konstruerade strukturerna och maktrelationerna som utgår från de särskilda ledningsförhållandena och sekretessen.

Svar på forskningsfrågan

Hur kan man då betrakta svenska SF, vad de är och den roll de tillskrivs av FM?

SF kan i enlighet med de identifierade diskurserna betraktas som ett krigsförband vilket är *synnerligen kompetent och annorlunda* från de konventionella förbanden. De kan tillskrivas rollen som hemliga utifrån den sociala praktiken, diskursiv som icke diskursiv. SF är ju dock inte hemliga så till den grad att deras blotta existens är okänd, hemliga på riktigt lite raljant uttryckt.

Mystifieringen av SF, medveten eller omedveten, tolkas utgå från delvis den diskursiva och sociala praktiken i form av institutionens tillskrivning av SF och i stort sett allt som angränsar dem som hemliga genom ÖB beslut. Men att vara hemlig per definition är inte nödvändigtvis det samma som att vara mystisk. Mystiken hade såklart uteblivit om SF varit hemliga till den grad att deras blotta existens varit okänd. Som åskådliggjorts via analysen så bidrar samtliga fyra diskurser om uppfattningen av SF som någonting annorlunda, främmande och ganska abstrakt. De utgör inte samma sak som de andra i FM och genom ett ”*uppträdande präglat av diskretion i alla sammanhang*”¹⁰⁴ så kommer uppfattningarna antagligen kvarstå.

De belysta maktstrukturerna likväl som att SFL kan tolkas granska vilken information om förbandet som ska spridas gör att SF själva kan styra sin egen diskursordning inom FM. Det finns således visst fog för att påstå att mystifieringen till del ägs av och styrs från SF själva genom aktiva val.

Om SF:s existensberättigande är att göra sådant som de konventionella inte kan, genom att vara hemliga, särskilda och annorlunda bildar diskursen ledning och sekretess ett intressant underlag för diskussioner kring kampen om makt inom institutionen. SF existerar idag men kämpar för att hålla sig relevanta även idag och imorgon. Som belysts i tidigare forskning så föreslår Eriksson et al. att ytterligare uppgifter och således förmågor tilldelas SF istället för de konventionella förbanden. Genom att placera förmågor inom SF så blir de ju per definition belagda med sekretess och således hemliga. SF producerar och leder sig själva i och med de särskilda ledningsförhållandena som råder. Genom att SF tilldelas, eller tar, uppgifter så mystifieras de utifrån den aktuella diskursordningen och uppfattas då som någonting exklusivt vilket de andra inte kan göra. Detta visar på det tillskrivna hegemoniska maktförhållandet som

¹⁰⁴ Försvarsmakten, 2013. 2

SF besitter inom institutionen och förstärker vidare motsatsförhållandet gentemot de konventionella förbanden inom FM.

SF tolkas alltså själva äga valet att vara mystiska och äger således också mystifieringen.

Författarens reflektioner

Grunden till uppsatsens problem kan sägas utgå från författarens tidigare upplevelser under kursen Ledning av gemensamma operationer på Försvarshögskolans högre officersprogram. Författaren upplevde ett problem då det förväntades att SF skulle nyttjas inom ramen för planeringen av gemensamma operationer samtidigt som förutsättningar för detta inte gavs med hänvisning till sekretess, eller vad författaren väljer att benämna mystifieringen.

SO tillskrivs, som uppsatsens analys uppvisat, ett särskilt högt värde genom FM:s styrdokument och doktrin. Planeringen och genomförandet av SO där syftet med SF:s existens förefaller ligga problematiseras om de andra, de konventionella, inte kan nyttja systemet med anledning av sekretessen. Att nyttja ett system som är särdeles kompetent för att uppnå strategiska effekter förefaller ju smakfullt. Men då de är annorlunda och hemliga så till den grad att man inte kan planera för och leda dem så förefaller det svårt att göra just detta. Detta gör det svårt för officerare utanför SF att exempelvis planera för genomförandet av gemensamma operationer understödda av SO.

Författarens tolkning är att situationen som belysts ovan konstruerats av FM själva. Därav kan det vara värt att reflektera kring huruvida det är önskvärt eller inte. Vill man skapa den känsla av annorlunda och motsättningsförhållanden som uppsatsen belyst vilket kan ligga till grund för de interna schismer som det amerikanska perspektivet ger, eller vill man göra på något annat sätt? När och hur ska FM:s officerare lära sig att nyttja SF inom ramen för gemensamma operationer om inte inom ramen för det högre officersprogrammet.

Eriksson et al. menar att återtagandet av totalförsvarsförmågan också kommer innebära en reformation av de militärstrategiska verktygen som SF utgör en del utav. Givet att ÖB-beslut, vilket analysen i nuläget tolkar ligger till grund för FM:s diskursordning avseende SF, härstammar från 2013 så är det inte otänkbart att ett nytt beslut är under utarbetande. Ett nytt beslut skulle ha potential att förändra konstruktionen av den sociala praktiken, diskursordningen och således också diskurserna om SF i grunden.

Kritiska anmärkningar och intersubjektivitet

Var då Faircloughs kritiska diskursanalys det rätta verktyget för den här diskursanalysen? Givet den begreppsexplosion som modellen innebär och som gifts samman i hans tredimensionella modell är det sannolikt att uppsatsen kan uppfattas som språkligt avancerad och svår. Författaren har sökt förklara de centrala begrepp modellen bygger på likväl som exemplifiera dessa med målsättningen att underlätta för läsaren. Givet uppsatsens problem får Faircloughs modell anses som lämplig, inte minst utifrån sin förmåga att sätta de identifierade diskursiva praktikerna i relation de sociala och således åskådliggöra maktförhållanden och strukturer.

Faircloughs metod för kritisk diskursanalys går dock inte fri från kritik. Jorgensen & Phillips belyser främst två punkter som är av relevans för denna uppsats. Metoden är inte tydlig avseende hur gränsdragningen ska gå till mellan diskursanalysen och analysen av den sociala praktiken. Det är ytterst oklart hur omfattande den sociala teoribildningen behöver vara för att en erforderlig analys skall kunna genomföras.¹⁰⁵ Här har författaren sökt att utgå från samma teoretiska bakgrund som Fairclough själv byggt sin metod på i form av Gramsci. Författaren har även valt att lägga tyngdpunkten på institutionens sociala praktik i syfte att nå någonting mer hållfast.

Jorgensen & Phillips ifrågasätter även precisionen i hur forskaren ska kunna visa på var och hur det icke diskursiva och det diskursiva påverkar varandra, det dialektiska förhållandet. Problemet ter sig ofta som att de sociala praktikerna målas upp som en bakgrund mot vilka de diskursiva praktikerna sedan jämförs och uppkommer ofta då endast enskilda texter analyseras.¹⁰⁶ Författaren har sökt undvika detta genom att analysera flera texter och tydligt analysera dess intertextuella och interdiskursiva samband och motivera resultaten. Likväl har författaren sökt skapa en transparens i sin analys genom att tydligt presentera samtligt empiriskt material som nyttjats följt av hur det tolkats inom ramen för uppsatsen.

Att uppnå en fullständig intersubjektivitet är svårt till omöjligt när man inom samhällsvetenskapen utför tolkning av mänsklig kommunikation. Utifrån nyss belysta avvägningar får det ändå anses vara bäddat för vad författaren uppfattar som en godtagbar intersubjektivitet i uppsatsen.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Jorgensen & Phillips, 2002. 89

¹⁰⁶ Ibid., 89-90

¹⁰⁷ Boréus & Bergström, 2018. 41

VIDARE FORSKNING

Sekretessen och mystifieringen kan mycket väl hämma initiativen till forskning på ämnet SF. Författaren hoppas därför att uppsatsen och dess tillvägagångssätt ska kunna inspirera och leda till upphov för vidare forskning.

Innebörden av den hegemoniska särställning som tillskrivits SF i denna uppsats har på intet sätt penetrerats på djupet. Denna särställnings innebörd skulle vara mycket intressant att belysa genom organisationsteori utifrån exempelvis organisationsstruktur och lednings- och lydnadsförhållanden. Genom att nyttja andra metoder än nödvändigtvis textanalys, exempelvis intervjuer med individer inom organisationen, kan tolkningen utifrån text kompletteras och visa på nya uppfattningar avseende verklighetens konstruktion.

FM kommunikation avseende SF består naturligtvis av mer än den text som analyserats inom ramen för uppsatsen. Utifrån uppsatsens identifierade diskurser skulle en ny diskursanalys kunna genomföras mot texter under ett större tidsspänn i syfte att tolka den diskursiva konstruktionens utveckling. Uppsatsen genomförde visuell analys i form av stillbild men FM producerar även rörlig bild vilket skulle tillföra ytterligare en multimodal dimension.

När *ÖB beslut avseende Försvarmaktens Specialförband* ersätts med ett nytt beslut kan institutionens befintliga diskursiva konstruktioner som denna uppsats avhandlat komma att förändras i grunden. Utifrån denna uppsats tolkning vore det intressant att bygga vidare analysen i syfte att söka förstå de potentiella diskursiva förändringar som skett. Hur påverkas de enskilda diskurserna, dess interdiskursivitet och inte minst mystifieringen.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Basham, Victoria M & Belkin Aaron & Gifkins Jess. What is Critical Military Studies?, *Critical Military Studies*, 1:1, 1-2, 2015. DOI: 10.1080/23337486.2015.1006879.
- Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.) *Textens mening och Makt, Metodhandbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur, 2018 (fjärde upplagan)
- Bryman, Alan. *Samhällsvetenskapliga Metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber, 2018.
- Edkins, Jenny & Vaughan-Williams, Nick. *Critical Theorists and International Relations*. New York: Routledge, 2009.
- Eriksson, Fredrik & Ericson Wolke, Lars & Åselius, Gunnar. *Från Savolaxbrigaden till Särskilda skudsgruppen Svenska specialoperationer och specialförband från medeltiden till 1995*. Lund: Nordic Academic Press, 2022
- Eriksson Gunilla & Ulrica Pettersson. *Special operations from a small state perspective, future security challenges*. Coventry, UK: Palgrave Macmillan, 2017
- Försvarsmakten. *Doktrin gemensamma operationer*. Stockholm: Försvarsmakten, 2020.
- Försvarsmakten. *Militärstrategisk Doktrin – MSD22*. Stockholm: Försvarsmakten 2022.
- Försvarsmakten. *ÖB beslut avseende Försvarsmaktens Specialförband*. FM2013-690:1 Bilaga 1, 2013
- Horn, Bernd. When cultures collide: The conventional military / SOF chasm, *Canadian Military Journal*, Autumn 2004. <http://www.journal.forces.gc.ca/vo5/no3/Special-eng.asp>
- Jorgensen, Marianne & Phillips, Louise. *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: SAGE Publications, 2002.
- Kiras, James. *Special operations and strategy from World War II to the War on Terrorism*. London; New York: Routledge, 2006.
- McRaven William H, Spec Ops. Case studies in special operations warfare: theory and practice. New York: The random house publishing group, 1996.
- Warren, Stephen. US Special Forces: an other within the self, *Critical Military Studies*, 5:1, 40-62, 2019. DOI: 10.1080/23337486.2017.1379121.

Wesbrock, Jason & Harned, Glenn & Plous, Preston. Special Operations Forces and Conventional Forces: Integration, Interoperability, and Interdependence, *PRISM*, Vol. 6, No. 3, special operations in a chaotic world, 2016, pp. 84-95.
<https://www.jstor.org/stable/10.2307/26470466>

Webbaserad information

Försvarsmakten *Specialförband*.

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/det-har-gor-forsvarsmakten/specialforband/> [Hämtad 2022-09-08 09:47]

<https://www.forsvarsmakten.se/siteassets/2-var-verksamhet/specialforband/folder-forsvarsmaktens-specialforband.pdf> [Hämtad 2022-08-19]

Figurförteckning

Bild 1. Faircloughs tredimensionella modell för kritisk diskursanalys

Bild 2. Operatörer ur *Folder*